

izhaja ob 4 zjutraj.

Stane mesečno 1250 Din

za inozemstvo 25—

neobvezno

Dijasi po tarifu.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/1

Telefon št. 72

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravništvo:

Ljubljana, Prešernova ul. št. 54. Telef. št. 36.

Podružnice:

Maribor, Barvarska ul. 1. Tel. št. 22.

Celje, Aleksandrova s.

Račun pri pošti, čekov. zavodu št. 11.842.

Ljubljana, 23. maja.

Nismo prijatelji stavk. Vsaka stavka je ekstremno sredstvo, ki navadno globoko reže v državno in zasebno življenje. Posledice so skoraj vedno zvezane z mnogo večjo škodo za splošne interese, kakor znaša v najugodnejšem slučaju dobiček za stavkajoče.

Stavka je najjačji instrument v rokah delodajalcev, zlasti industrijskega delavstva. A tudi tam, kjer preti stavka iz utemeljenih vzrokov, ni treba, da mora izbruhniti. Pri resni volji pripravljenih delojemalcev in delodajalcev, pri zadostni obojestranski uvidenosti in proučenosti, je vedno mogoče najti boljše pot od stavke. Ena izmed važnih nalog onih držav, ki se zavedajo nacionalne in ekonomske važnosti brezhibnega funkcioniranja vseh gran državnega življenja, je: s svojim blagohotnim posredovanjem krepko pomagati v merne spore. Veliko bolj modro, kot gledati socialne boje od daleč, jih pustiti, da se razvijajo do skrajnosti, nato pa s policijsko oblastjo in eventualno še z oboroženo silo vzpostavljati delo, red in mir, a tudi uspešneje, če država in njeni organi pravočasno pozovejo neprijateljski si stranki k skupni mizi ter s svojim avtoritativnim nastopom razvzročijo še tako težak voz, ki bi sicer sigurno vodil v ekstrem. Tudi v Jugoslaviji je ministristvo za socialno politiko v prvih štirih letih po prevratu dosegalo z intervencijo v meddnih sporih veliko lepših uspehov na korist države, podjetij in delavcev.

Ako naj se država in vlada zaveda svoje posredovalne naloge, kadar si stopita nasproti kot delojemalci in delodajalci dva zasebnika, tem večja je njena zadača, da z najboljšim vzgledom prednjači v pogledu stališča, ki ga zavzema država kot delodajalec naupam svojim nameščencem. Na žalost v naši državi temu ni tako! Notorično je, da ima srbska radikalna stranka, kot najjačja politična skupina in kot taka dosedaj glavna reprezentantinja vladnega režima, ne le posebne nazore o socialnih vprašanjih, marveč tudi posebne vrste mnenje o državnih nameščencih. Ves čas obstoja Jugoslavije se že vrši s to stranko boj za ureditev uradniškega vprašanja. Ta boj je eminentno socialni boj, ker gre za fiksiranje službene pogodbe, ki naj da državnemu nameščencu poleg dolžnosti tudi jasno zaščito ter nepreklicne pravice moralnega in materialnega značaja.

Danes je po zaslugi radikalne stranke državni nameščenec v Jugoslaviji takorekoč brezpravna para, ki ima manj pravic kot malone sleherni zasebni nameščenec. Materialni njegov položaj je dobesedno brezupen in katastrofalen.

In, če je izbruhnila v naši državi v pondeljek stavka srednješolskih profesorjev, ki so posegli po običajem in skrajnem bojnem sredstvu manualnega delavstva, je to le dokaz, da vlada nima absolutno nobenega smisla za reševanje socialnih vprašanj.

Srednješolski profesorji — dosedaj po številu že čez 900 — in med njimi večinoma starejši kulturni delavci, ki so nekateri poučevali že po 30 in več let, ravnatelji srednjih šol, vendarle niso lahkomišelní in prevročekrvni. Profesor je že po svoji naravi skromno bitje, ki je še iz študentskih let vajen pogreškati v svojem življenju vsak luksuz in vsak odvisek izdatke najbolj ponižnega ter pripravega državljanina. Tudi potrpežljivost je srednješolski učitelj vajen, ker brez te bi se moral posvetiti drugemu poklicu. Skratka: Ako vidimo, da zapuščta državno službo najbolj skromni državni uslužbenec in z njim največji idealist, ki se zaveda, da baš od njegovega truda zavisi boljša generacija in boljša bodočnost Jugoslavije, potem lahko rečemo, da je beda državnih uslužbencev dosegla pač svoj višek.

Ni dvoma, da leži vsa krivda sramote profesorske stavke izključno na vladi. Lansko jesen je bilo baš po prizadevanju demokratov in z intenzivnim sodelovanjem posl. Reiserja ter ministra Dr. Jerjave, vse pripravljeno, da se v parlamentu sprejme službena pragmatika ter z njo in regulacijo plač za vse čase odpravi nezno stanje državnega uradništva. Na brezvesten način izzvani vladni krizi ter razpustu parlamenta je sledila samoradikalna vlada. Dne 18. marca so se že vršile volitve v narodno skupščino, dva meseca že vlada, opira na pomoč dr. Koroseca in Radića z novim parlamentom Pašićeva vlada, a državni uslužbenec dosedaj še niso drugzega videli kot k večjemu kopo praznih obljub. Mesto izboljšanja materialnega položaja, im

Seja narodne skupščine

NADALJEVANJE VERIFIKACIJSKE DEBATE. — GOVORI DEMOKRATSKIH POSLANCEV. — VLADA NEGIRA SPORAZUM Z RADICEM.

Beograd, 23. maja. rg. Današnja seja narodne skupščine je otvoril začasni predsednik dr. Peleš ob 10.25. Predsednik beogradske občine, poslanec Dobra Mitrović (rad.) je poslal skupščini akt, v katerem prosi, naj se izjavi, ali je položaj poslancev inkompetibilen s položajem predsednika beogradske občine. Predčita se tudi akt, ki je bil poslan skupščini po dr. Lukinišu preko notranjega ministristva in se tiče mandator muslimanskih poslancev Alića, Ajanovića in Kurbegovića, ki še nimajo predpisanih let. Oba akta sta bila izročena verifikacijskemu odboru.

Sledilo je nadaljevanje razprave o poročilu verifikacijskega odbora glede sporov med Radićevimi mandatorji. Prvi je dobil besedo dr. Kumanudić, ki je s strogo pravnega stališča kritiziral postopanje večine v verifikacijskem odboru, ki se je izrekla za uničenje demokratiških mandatov v Orni gori in timoškem okrugu, dočim o Radićevih mandatih ni hotela razpravljati z izgovorom, da niso predložena pooblastila, čeprav je dolžnost vseh narodnih poslancev, da svoje poverilnice predložijo. Naglašal je, da volitve dne 18. marca sploh niso izraz narodne volje, ker so se vršile pod pritiskom oblašti in s velikim terorjem. Poziva večino, naj ne uniči Vukotičevega in Miljovićevega mandata, ter s tem pokaže, da so ji predvsem pred očmi interesi države, ne pa stranke.

Kumanudić je odgovarjal minister Uzunović, ki pa ga je takoj prekinil posl. dr. Bošković (dem.) z raznimi medklji. Uzunović mu je nato vzemirjen zaklical: «Vi pridete tako še pred preiskovalnega sodnika!» Ta nastop ministra Uzunovića je povzročil med demokratih silen vihar in so padali neprestano kljci: «To je grozljaj Dolci s spletakarij škandal, da se na tak način postopa s poslancem v narodni skupščini!» Predsednik je v splošnem hrupu ob 11.30 prekinil sejo, ki je bila zopet odprta čez štiri ure. Minister Uzunović je nadaljeval svoj govor, poudarjajoč, da so se vršile volitve popolnoma legalno (Približje: «Preganjali ste nas! Zakaj pa Radića ne pokličete na odgovornost. Jaz sem ga poklical!»). Sicer pa na Kumanudićeva izjavljanja ne bo odgovarjal, češ da ne zaslužio replike, ker niso bila objektivna. Posl. Simonović (rad.) je branil stališče večine verifikacijskega odbora.

Seja je bila zaključena ob 13. in sklicana prihodnja za 16. uro.

Popoldanska seja

Na popoldanski seji narodne skupščine je prvi govoril predsednik zemljoradniškega kluba Vojislav Lazić. Najprej je kritiziral, da sploh nobenega člana vlade ni videti pri sejah skupščine. Nato je kritiziral delo verifikacijskega odbora, ki mu je očital, da večina odbora ni postopala niti po volilnem zakonu, niti po ustavi, niti po poslovniku, najmanj pa se je ozirala na interese države in naroda. V nadaljnjem svojem govoru se je bavil z mandati Radićevih poslancev, o katerih je večina verifikacijskega odbora konstatirala, da 69 poslancev ni prišlo v skupščino, da niso izpolnili zakonitih pogojev, niso izročili polnomočij in sploh niso dali prilike, da se ocenijo njihove volitve. (Medkljic Ljube Jovanovića: Saj so bili izvoljeni zato, da ne pridejo.) Ako člani vlade dajejo take izjave o izvršenih volitvah, se lahko misli, da je vlada že pred volitvami sklenila tozadevni sporazum z Radićevimi strankami. Tako postopanje je škodljivo interesu države in ujedinenju domovine, za katero je teklo toliko krvi. Treba je popolnoma drugače postopati, ker se na ta način razedinjuje, dočim je treba, da se ujediniimo tudi v drugem smislu, ne samo po imenu.

V zaključnem delu svojega govora se je bavil Lazić z žalostnim pojavom pri sedaj povrh še obetajo redukcijo, ki naj se vrši z nepopisno korupcijo.

Profesorji štrajk se čisto pravilno označuje kot krak radikalne, od klerikalcev in radićevcev vzdrževane politike. Najboljši dokaz za to je, da so se postavili v Beogradu na stran profesorjev tudi stariši srednješolci ter profesorji filozofske fakultete, katerim se bo pridružil i senat univerzitetnih profesorjev.

Ni le pravična zahteva profesorjev, da vlada brez odloga ugodí upravičenim njihovim zahtevam, marveč tudi interes naroda in države, da se ukine sramota, ki jo je Pašićeva vlada zagrešila s tem, da je omalovaževanjem državnih nameščencev pognala v štrajk srednješolske profesorje.

zadnjih volitvah, kjer so se osnovala stranke na plemenski osnovi. Obtožbi je radikalne, da so pripomogli muslimanom, organizirati se v Bosni na verski podlagi, kar ni prineslo narodu nobene koristi. Ravno tako je škodljiva organizacija klerikalcev v Sloveniji, ki je tudi osnovana na čisto verski podlagi. Klerikalci so z medklji protestirali, češ da so oni — socialisti.

Zanimiva je bila izjava črnogorskega avtonomasa Rista Popovića, ki ni govoril k predmetu, temveč je podal formalno izjavo pred skupščino, da črnogorski avtonomisti niso separatisti, niti protidržaven element, kakor so jih označile druge stranke, temveč da so samo proti današnji ureditvi države, toda so na vsak način za legalno borbo. Užaljeni so samo radi načina izvedbe ujedinenja, a faktično niso proti državi.

Aleksa Miljović (demokrat) je govoril k poročilu verifikacijskega odbora glede svojega lastnega mandata, ki je sporen. Nastanjaljoč se na svoje oddvojeno mišljenje, ki ga je predložil že pri razpravi v verifikacijskem odboru, je kritiziral tudi interpretacijo člana volilnega zakona, ki govori o tem, da politični uradnik ne sme biti poslanec. Zahteval je, da se zakon izpopolni s točnejšo interpretacijo.

Za njim je govoril Aleksa Stanojević, poslanec velesrbske stranke, ki se je ne glede na predmet bavil z vprašanjem revizije ustave ter na kratko izjavil, da bi bilo sploh najbolje, da se ustava kraljevine Srbije in sploh vsi stari srbski zakoni razširijo na vso državo.

Poslanec Dušan Bošković (demokrat) je k poročilu verifikacijskega odbora pripomnil, da se pritožbe demokratov glede radikalnih mandatov niso uvaževale, dasi so bile podprte s polnovrednimi dokazi. Navaja številne primere nepravilnosti, ki so jih vršili radikalni državni organi, pa jih je verifikacijski odbor eno stavno zatušal.

Nato je govoril minister za notranje stvari Vukić o spornem mandatu demokratskega poslanca Miljovića, za katerega je zahteval, da se razveljavi, češ da je bil Miljović politični uradnik.

Nočna seja

Seja je bila nato ob tridesetih na 8. prekinjena ter določeno nadaljevanje o pol 9. Nadaljevala pa se je še le po deseti uri. Prvi je govoril poslanec Vilder, ki se je bavil z mandati Radićevih stranke ter z razmerami na Hrvatskem sploh. Zahteval je, naj se pozovejo Radić in njegovi poslanci in se jim stavi gotovo rok, v katerem naj bi prišli v Beograd, da se verifikirajo njihovi mandati. Ako v tem roku ne bi prišli, naj se jim mandati razveljavijo. V svojem nadaljnjem govoru je poslanec Vilder navedel celo vrsto dokazov in primerov o nelegalnem načinu agitacije pri volitvah na Hrvatskem, nakar je dobil besedo minister pravde Laza Marković, ki je najprej izjavil, da narodno in državno edinstvo ne more biti nikdar predmet okorišanja stranke, nato pa odgovarjal na Vilderjeve napade, in med splošnim večmimnim hrupom in nemirnim obdobjem demokratice, da je razbitja državotvorne fronte kriv en del demokratskega kluba, ki je nasprotoval sistematični politiki, katero je vodil Pašić. To da se je jasno pokazalo o priliki zagreškega kongresa. Naravnost senzacijsko je zbudila Markovićevo izjavo, ki jo je podal v imenu vlade in ki se zglasi: «Izjavljam z naše strani in v imenu vse vlade, da nimamo sporazuma z Radićem in da vodimo svojo politiko.» Ko je končal minister Marković je posl. Davidović zahteval besedo radi osebnega pojasnila. Izjavil je, da sta soglašala z njim, ko je odpoval fessni na zagreški kongres, tudi dva radikalna ministra, ki sta sedaj zopet v vladi. Končno je apeliral na radikale, naj vladajo sicer, kakor bočejo, toda ohranijo naj narodno in državno edinstvo, ki je bilo ustvarjeno s krvjo tolikih žrtev.

Seja je bila zaključena ob 11. ponoči. Prihodnja je radi jutrišnjega državnega praznika odročena za petek ob 10.

SEJA DEMOKRATSKEGA KLUBA.

Beograd, 23. maja. p. Jutri ob 10. dopoldne bo imel demokratski klub sejo, da se konstituiru.

OBNOVA DIPLOMATIČNIH STIKOV MED JUGOSLAVIJO IN RUSIJO.

Beograd, 23. maja. z. Kakor doznava Vaš dopisnik iz zanesljivega vira, se vršijo v vladi aktivne priprave za vzpostavitev normalnih odnosov z Rusijo brez ozira na zavezništvo.

Pred odločitvijo v profesorskem vprašanju

SKORO TISOČ PROFESORJEV PODALO OSTAVKO. — SOLIDARNOST BEOGRADSKA FILOZOFSE FAKULTETE. — VLADA SPREJEMA PROFESORSKE ZAHTEVE.

Beograd, 23. maja. gp. Do nocoj znaša skupno število profesorjev, ki so dosedaj podali ostavko, 915, med njimi 46 gimnazijskih ravnateljev. Pričakujejo se še nadaljnje ostavke. Profesorji filozofske fakultete v Beogradu so danes popoldne imeli konferenco in sklenili, da bodo svojim tovarišem na srednjih šolah nudili vso moralno podporo. Določena je bila tudi deputacija, ki bo pri ministru prosvete intervenirala v korist srednješolskih profesorjev. Profesorski akcijski odbor je že našel mnogo privatnih služb za profesorje. Zlasti industrijska in trgovska podjetja sprejemajo v velikem številu profesorje v svojo službo. Minister prosvete Trifunović je bil danes opoldne pri kralju in mu poročal o profesorski stavki.

Deputacija vseučiliških profesorjev, v kateri so bili rektor beogradske univerze dr. Cvijić ter profesorja Vujčić in Popović, znana književnika, je zahtevala pri prosvetnem ministru, da se profesorske zahteve nemudoma sprejmejo.

Vlada v načelu pristala na profesorske zahteve.

Beograd, 23. maja. g. Med popoldnasko sejo narodne skupščine se je sestel v parlamentu tudi ministrski svet, ki se je bavil z vprašanjem ostavke srednješolskih profesorjev v Srbiji. Število odstopov je sedaj naraslo na 915. Vlada se je v načelu izrekla za to, da se zahtevam profesorjev ugodí, vendar ni prišlo do definitivnega sklepa. Vlada bo o tem vprašanju jutri sklepala definitivno.

Po imenovanju S. Baldwin

NEVARNOST RAZCEPA MED KONSERVATIVCI ODSTRANJENA. — ORD CURZON OSTANE ZUNANJI MINISTER.

London, 23. maja. j. Pogajanja, ki jih je danes vodil Baldwin, z merodajnimi osebami konzervativne stranke so prinesle že precejšnjo razjasnitev političnega položaja. Lord Curzon ostane zunanjí minister, lord Derby obdrži vojno ministristvo in Hoare ministristvo za trgovstvo. Z voditeljem Chamberlainove skupine je Baldwin stopil danes brezovno v zvezo.

Sir Robert Horne, ki je bil v Lloyd Georgevem kabinetu zakladni kancelar, je izjavil, da je pripravljen prevzeti to mesto tudi v Baldwinovem ministristvu. S tem je za enkrat odstranjena nevarnost razcepa med konservativci, ker je Horne vodja one konzervativne skupine, o kateri se je sumilo, da bo stopila proti Baldwinu v opozicijo.

Kralj bo predloženo ministrsko listo odobril najbrže v teku jutrišnjega dne, nakar se bo takoj objavila. V pondeljek se bo novi kabinet predstavil spodnji zbornici. Vendar pa ni pričakovati, da se že v pondeljek prične debata o izjavi vlade.

Vtis v Parizu.

Pariz, 23. maja. j. V francoskih vladnih krogih so zadovoljni z imenovanjem Baldwinja za angleškega ministrskega predsednika. Izjavlja se, da je to imenovanje napravilo najboljši vtis; ker se more računati, da bo Baldwin nadaljeval politiko Bonar Lawa ter smatral ohranitev zveze s Francijo za svojo najvažnejšo nalogo.

Ninčič obišče Mussolinija

Rim, 23. maja. g. V vladi se vršijo priprave za oficijelni obisk ministra za zunanje stvari dr. Ninčiča pri Mussoliniju v Rimu tekom meseca junija. Na tem oficijelnem posetu bo predmet razgovorov nerečeno vprašanje na Jadranu. V tem slučaju bo Mussolini vrnil Ninčiču posest v Beogradu, vendar pa šele, ko bo glede Jadrana že dosežen popoln sporazum.

Pogajanja z Italijo

Nova kratka odgoditev.

Rim, 23. maja. s. Za 25. maj določena italijansko — jugoslovanska pogajanja glede Reke so se vnovič odgodila za kratek čas.

Beograd, 23. maja. r. Priprave za obnovitev pogajanj z Italijo so končane. Naši delegati so dobili jasne instrukcije za trgovinska pogajanja. Polnomočja pa so bila izdana z rezervo, da si vlada pridruže končne sklepe. Naši delegati odpotujejo jutri v Rim.

Poostritev grško-turškega konflikta

Posredovanje zaveznikov.

Lausanne, 23. maja. l. Grško-turški konflikt zavzemlje vedno širše dimenzije. Sinoči so zavezniški delegati naznačili turškemu zastopstvu, da nameravajo grškim zastopnikom predlagati, naj v kompenzacijo za vojno odškodnino Grčija odstopi Turčiji zapadni breg Marmice s Karagačom vred.

Francoski in angleški poslanik v Atenah sta grški vladi resno odsvetovala ofenzivo v Vzhodni Trakiji, in ji odsvetovali tudi od namere poslati ultimatum turški vladi. Grški ministrski predsednik Gonatas je zavrnil, da ima grška vlada le miroljubne namere, in je prijavil, da ima grška delegacija v Lausanni nalog, naj doseže mirno rešitev spora.

Komunistični izgredi v Porenju

KOMUNISTIČNI IZGREDI V PORENJU Dortmund, 23. maja. a. Po zborovanju komunistične stranke so večerj odšli demonstrantje v notranjost mesta ter napadli policijsko stražnico v Steinstrasse. Streljalo se je iz samokresov in pušk. Nekaj napadalcev je odšlo na stolo poslopja požarne brambе nasproti policijske stražnice ter od tam pričelo streljati. Šele ko je policijska stražnica dobila obvešča, so seogle črte imenit. Pri tem se je moralo rešiti osem V.

Bornstrasse so demonstrantje obkolili policijski oddelek ter ga obstreljevali in pri tem ranili tri redarje. Število ranjenecv na strani napadalcev, ki je vseskor veliko, se še ni moglo ugotoviti. Šele proti peti uri se je vzposavil red.

Gelsenkirchen, 23. maja. a. Nemir v Dortmundu so se razširili tudi na Gelsenkirchen. Komunistični oddelek je vdril v trgovine ter prisilil trgovce, da so morali prodajati svoje blago po cenah, ki so jih določili komunisti. Intervenirala je policija, ki je s pomočjo orožja vzpostavila red.

Gelsenkirchen, 23. maja. j. Pri nemirih, ki se še nadaljujejo, je bilo 5 mrtvih in 56 ranjenih.

Inozemske borze

23. maja.

Curli: Berlin 0.0100, Newyork 553.50, London 25.66, Pariz 36.90, Milan 26.75, Praga 16.5350, Budimpešta 0.1025, Beograd 5.79, Sofija 4.55, Varšava 0.0113, Dunaj 0.0078125, avstr. krone 0.007825. Trst: Beograd 21.40 — 22.10, Pariz 137.75 — 138.25, London 96.10 — 96.40, Newyork 20.65 — 20.75, Berlin 0.035 — 0.04, Praga 61.20 — 62.20, Dunaj 0.029 — 0.03, dinarji 21.40 — 22.30, London 20.60 — 20.70, carinski franki (20) 78.75 — 79.50. Jutri, v četrtek ostane radi narodnega praznika (obletnica vstopa v vojno) borza zaprta.

Dunaj, devize: Beograd 737 — 739, Berlin 1.25 — 1.31, Budimpešta 12.95 — 13.05, Bukarešta 397 — 399, London 328.300 — 328.900, Milan 3416 — 3424, Newyork 70.985 — 71.135, Pariz 4719 — 4731, Praga 2121 — 2127, Sofija 584 — 586, Varšava 1.29 — 1.35, Curli 12.815 — 12.845, valute: dolarji 70.650 — 70.950, levi 565 — 567, n. marke 1.23 — 1.35, funti 326.600 — 327.600, franc. franki 4660 — 4690, lire 3382.50 — 3397.50, dinarji 727 — 731, poljske marke 1.14. Praga: Dunaj 4.65, Berlin 5.80, Rim 163.25, Budimpešta 64, Pariz 222.25, London 154.625, Newyork 33.80, Curli 603.75, Beograd 35.50. Berlin: Dunaj 77.05, Budimpešta 1017, Milan 264.836, Praga 163.290, Pariz 367.080, London 255.858.75, Newyork 55.361.25, Curli 995.006, Beograd 57.256. London: Berlin 257.000 — 260.000, Newyork 463.50 — 463.75, Pariz 69.48 — 69.52, Curli 25.65 — 25.66, Milan 95.50 — 96, Praga 153 — 155.25, Dunaj 325.000 — 330.000, Varšava 225.000 — 235.000, Budimpešta 24.009 — 28.000, Beograd 420 — 440, Bukarešta 880. Newyork: London 463.06, Pariz 666, Berlin 0.1875, Rim 482.25, Curli 18.05, Praga 299, Dunaj 0.1425, Budimpešta 1.99, P. 104.75.

Poburni ptujski roboti

(Dopis iz Ptuj.)

Dne 2. svečana t. l. se je vršila nemška prireditev v Celju, ki je izzvala splošen odpor, posebno vsled načina postopanja vlade napram našemu življu. V vseh bližnjih važnejših središčih so se javila kulturna, politična in znanstvena združenja, ki so grajala zagrešeno pot narodne vlade. Tudi iz Ptuja smo poslali takratnemu pokrajinskemu namestniku Hribarju spomenico, ki je opozarjala na nekdanja nasilništva nemškutarstva proti Slovincem, poudarjala, da Slovenci, Jugoslovani sicer nečemo vračati šilo za ognilo in načelno odklanjamo uporabo sile proti nekdanjim brezobzirnim tlačiteljem, vendar pa zahtevamo, da vodi narodna jugoslovanska vlada v nekdanjih ogroženih krajih smotreno nacionalno politiko in pod nobeno ceno ne pripusti, da se pod krinko raznih navidez nepolitičnih nemškutarskih družabnih prireditev vrši nemško - nacionalistična propaganda ter snujejo iredentistični pokreti. V nasprotnem slučaju spomenica odklanja odgovornost podpisanih društev za nadaljnje dogodke.

Svarila in izjave spomenice so bile brez misljenja celokupnega ptujskega narodnega prebivalstva. Vlada pa na naša misljenja ni uvaževala. Nemoteno so nemški nacionalci nadaljevali svojo ofenzivo in tako je prišlo dne 19. t. m. v Ptuj do novega sunka.

Prvič po prevratu so ptujski nemškutarji (pravi Nemci) je le malo) zopet proglasili Ptuj za Pettau in povrnili mestnim ulicam stara nemška avstrijska imena. Na prireditev svojeje Mannen - Gesangvereina so vabili le z nemškimi lepaki, zbrali so skupaj predstavnike nemške nacionalne misli od vseh strani ter pozvali tudi, kakor se trdi, nekatere znane nemško-nacionalne »voditelje« iz Avstrije. Prireditev sama je bila pristopna le nemškimi nacionalcem, nemškutarjem in elementom, ki jih skušajo pridobiti.

Vsa prireditev je imela otvoreno nemško - nacionalni izvalni značaj. Ni čuda, da je razburjenje v mestu naraščalo in prekipelo v demonstracijah, ko so od nemške strani opetovano padle žaljive psovke. Demonstracije niso bile nasilne. Ponoči je pri odhodu nemškutarjev dobil posl. Schauer kamen v glavo, toda bil je povsem osamel slučaj in iz vrst discipliniranih demonstrantov ta kamen gotovo ni padel. Burnejši prizor se je odigral le na kolodvoru, kjer so slovenski potniki kaznovali nekega nestrpeža, ki je slovenske ljudi obkledal s psovkami vagabundi itd.

Zaključno, povsem objektivna sodba mora ugotoviti, da je nedeljska ptujska prireditev kazala:

- 1.) provokatorično nemško - nacionalno lice;
- 2.) očiti namen, nadaljevati nekdanjo raznarodovalno politiko ter v to svrhu ločiti privabljen nevedne naše ljudi od razumnikov;
- 3.) strahovati nas potom naših javnih organov.

Ponevtrjamo izjavo naše spomenice, da ne odobravamo brahijalne sile. Mirna pristup Nemcem ni bi nastopila taktično napram naročni družbi, bi priprosto družabno prireditev v primeren okviru vsakdo privoščil. To, kar se je v nedeljo zgodilo, je bilo komaj senca onega, kar smo doživeli l. 1908. v Ptuj od strani renegatske klike in povrh še dejanje silobrana proti razzaljivim izjavam nemškutarjev.

Vsi, ki smo podpisali februarso spomenico, ponavljamo danes zaključne njene besede: »V slučaju, da bi vlada vztrajala na »voji dosedanjih politiki, absolutno odklanjamo odgovornost za vse posledice.« Narodnim nasprotnikom nujno svetujemo, da opuste ofenzivo in propagando za svoj »Drang nach Osten«, ki jo skrivajo pod okriljem svojih organizacij; vlado rotim, da zabrani vse eventualne slične poskuse na naših vročih tleh, ki jih hočemo čuvati in hraniti tudi proti njeni volji, našim slovenskim ljudem sploh ključemo pa v spomin »Svoji k svojim!«

To bo najboljšje zdravilo.

Z druge strani se nam poroča k dogodku še sledeče:

Orjuna je mirno pevaje in v redu šla skozi mesto in prišla tudi pred društveni dom. Tam je v dostojni, dasi odločni obliki zahtevala razhod Nemcev. Ker se pa to ni kmalu zgodilo, se je zbrao za Orjunaš, ki so stali v popolnem redu, precej občinstva. Ko so začeli Nemci odhajati, je začelo na krat leleti na Orjunaše kamenje, in to celo iz hiše, pred katero je stala Orjuna. Orjunaši so pri navzočem glavarju in stražnikih protestirali, da jih puste bombardirati s kamenjem.

Za nastop Nemcev je značilno tudi to-le: Prireditev se je vršila v »Ver-einshausu«, ki stoji pod državnim sekvestrom. »Männer - Gesangverein« sekvestra niti »Pravnik« ni za dvorano, niti ga obvestil, kako in kdaj se vrši prireditev, ampak je odredil vse popolnoma na lastno pest.

Naše oblasti zasledujejo dogodke, ki so bili popolnoma nedolžni, z vsa paro in hočejo napraviti iz njih celo državno afero, in sicer na naši strani, čeravno je bila prireditev nemško izživanje in bi se morala pri Nemcih iskati krivda.

Ljubljansko občinsko gospodarstvo

Komaj par tednov je na krmilu komunisticnoklerikalna večina na magistratu in že je pokazala vse lastnosti klik, ki se lačne polaste javnih mest, da jih izsesajo kakor gosence. Poročali smo že o koriststvu odbeljih oseb, ki ne storo koraka brez večjih plačil v okroglih zneskih. Tudi je obče znano, da hočejo klerikalci čez noč naprtiti občinski blaginji vse polno nezaposlenih pristašev brez ozira na kvalifikacijo v formalnem in pravem pogledu.

Imenovanje g. M. Fabjančiča na mesto, ki je bilo vedno rezervirano odličnim literatom, je dokaz, da gre politična strast preko najprimitivnejših ozirov do kulturnih dolžnosti. To imenovanje je toliko bolj značilno, ker ravno SLS neprestano pripoveduje o svoji zavzetosti za slovensko kulturo. Ko je bilo prvič treba v praksi pokazati to prijaznost, je odločil obzir na malenkostne razmere in interese nenaravne družbe, ki je splezala Ljubljani za vrat, in slovenski pisatelji so sfrčali skozi vrata. Kakor čujemo, so jim zdaj celo posmehujejo, češ, naj se »pisaci jezijo«.

V listih čitamo, da je magistrat na temelju nepravomernih sklepov občinskega sveta razpisal s kratkim rokom 12 novih služb. Velik del teh služb ni nikjer v proračunu predviden in se na novo ustanavlja kakor trajno breme za Ljubljano. Celotno je zasedena mesta se razpisujejo. Vse kaže, da večina čuti, da ne bo dolgo na krmilu, pa bi rada toliko škode naredila davkoplačevalcem, da bodo prihodnji občinski svetniki imeli nemogoč položaj. Čujemo, da se je en voditelj večine izjavil v tem zmislu, da treba občinsko gospodarstvo tako zadržati, da pozneje občina ne bo vedla ne nazaj ne naprej. In res, celo delo občinske uprave gre sedaj po tem programu.

Pomnoževanje občinske birokracije v hipu, ko vse piše o redukcijah, je prava burka. Ustanavlja se n. pr. 2 službeni mesti pisarniških uradnikov v IX. ali VIII. činovnem razredu, skupine A seveda. To pa ker g. Erjavec za strankarske pamflete zahteva plačilo v tej obliki. V razpisu se kar dodaja še posebne pogoje, ki naj tega gospoda usposobijo za to korito, dasi vsakdo ve, da je bil v državni službi nesposoben.

Ze te opombe nam dokazujejo, da smo v režimu pravcarke korupcije na magistratu. Ustanavljajo se vrhu tega mesta za »zlahto« merodajnejših občinskih svetnikov. Človeku se to toliko bolj gabi, če se spominja, kako isti ljudje pridigujejo o morali v javnem življenju.

V ta predal spada tudi udeležba pri opekarni Ogrin. Zmanjkalo je ustanoviteljem opekarnе drohiza, pa bi radi občini izvalili par milijonov dinarjev. Če ima občina tudi 51 % udeležbe, se ve, da v praksi bodo prišli v upravni svet figuranti gg. lastnikov ostalih 49 %, ki bodo prav poceni glasovali za želje svojih tovarišev.

Udeležba pri opekarni Ogrin l. dr. bo velikanska nesreča za občino in moramo poudarjati, da je odgovornost vlade velika, če ne uniči tega usodnega sklepa, ki je itak storjen v nezakoniti obliki, ker gre za glavinsko udeležbo.

Všek vsega, kar počenajo ti ljudje, ki se igrajo »magistrati«, je ustanovitev poklenega gasilstva z dragimi službami. Mesto prostovoljnega, brezplačnega dela naj stopi iz krvavih davkov plačano »delo« 40 mladih koritarjev! Prihranimo si o tem podrobneje pisati drugi pot.

Jubilejno predavanje v društvu »Pravnik«

Včeraj popoldne je društvo »Pravnik« v Ljubljani proslavilo petdesletni jubilej veljavnega kazenskopravnega reda. Predavanje g. vseučil. profesorja prodekan dr. Metoda Dolenc, ne preobčeno toda tehtna studija, ter prav povoljno udeležba odličnih društvenih članov, rektorja univerze in slušateljev pravne fakultete, sta opravili primerno proslavo.

Kazensko-pravdni red, poleg civilnopravnega remek-delo avstrijske zakonodaje, čuva še danes svojo veliko vrednoto. Zasnovalet Julij Glaser je z obseznim svojim znanjem in konturami takratnih najmodernejših, francoskih in angleških pravnih principov ustvaril precizno izdelan monument. Genijalna preprostem postopka, smotrna in vestno izvedena načela jasnosti, uestnosti in neposrednosti mu dajejo trajno veljavo. Ne more se tajiti, da po preteku pol stoletja zahteva v podrobnostih nekaj dopolnil in izboljšanj, toda v glavnih potezih ostane močna podlaga Glaserjeve idejne zgradbe.

Po kratkem historijatu in kritičnem pregledu dela se je g. predavatelj primer no pobavil z institutom porote, ki ga je Glaser kot relativno najboljšo obliko za udelestvovanje laikov v kazensko-pravdni funkciji privedel v življenje. Institut porote je po prevratu bil predmet diskusij strokovnjakov, a vprašanje še danes ostane odprto.

Z željo, da bi nam bili dani možje, ki bi z delom kakor je dosežani kazenskopravdni red in z aplikacijo modernih pravnih načel izvršili unifikacijo ter od-

stranili sedaj vladajoči pravni kaos, je z. predavatelj zaključil govor. Žel je živahno priznanje.

Radičevci v Prekmurju

Dolnja Lendava, 22. maja.

Na binkoštno nedeljo so Radičevi agenti preplavili Prekmurje ter po občinah prirejali shode in sestanke. Med drugimi so prišli tudi Radičevi poslanci Ivica Radič (sinovec Stjepana Radiča), dr. Pernar, Čizmešnik in Malačič, ki so imeli shode v Križevcih, Pucovcih, Beltinci, Badanci in v Dobrovniku. Povsod se je zbralo precej naroda, ki je radoveden prišel slišati, kaj je z republiko in ali bodo davki še skoraj odpravljani in armada razpuščena. Radičevi odposlanci so priznali, da vse te lepe stvari še niso dosežene, obljubljali pa so, da bodo kmalu, čim Radič, ki se sedaj pogaja s srbskim kraljem, napravi v Beogradu pogodbo, ki mu bo prepuстила vse hrvatske in slovenske dežele. Interesantno je bilo tudi stališče, ki so ga radičevci zavzemali napram našim klerikalcem. Poudarjali so, da se je Korošec Radiča zbal in da mu sedaj skuša služiti, da bi si pridobil njegovo milost. Toda Radič predobro pozna popovski stranko in se ne bo dal speljati na leč. Kadar pridejo volitve (in te bodo prav kmalu), naj vsi zavodni slovenski seljaki in Prekmurci oddajo svoje glasove »predsedniku mirotvozne republike« Radiču, pa se bodo rešili i srbske opasnosti i popovskega gospodarstva. Narod se z nedeljskih shodov ni vračal posebno navdušen: za 19. marca objavljena »republika« še vedno ni tu in polagoma se vsiljuje dvom tudi najbolj naivnim.

Politične beležke

+ Globoko razočaranje v radikal-skli stranki nad binkoštnim Radičevim govorom se vidi iz razgovora, ki ga priobčuje beograjsko »Vreme« z enim od prvih radikalskih ministrov. Izjave tega ministra so tem značilnejše, ker so dane v ponedeljek neposredno po ministrijski seji, na kateri se je razpravljalo o Radičevem govoru. Mi smo trdno pričakovali, pravi radikalski pravak, da bodo Radičeve izjave tokrat znatno se razlikovale od njegovih dosedanjih enuncijacij. Bili smo na to upravičeni, ako se nismo, s kakšno kuražo napram Pribečeviću in svojim lastnim masam ter tudi napram ostalim merodajnim faktorjem je radikalaska stranka branila politiko kar največje suresljivosti napram Radiču. Le toliko je res, da je odgovor gosp. Radiča na izjave Ljube Jovanovića bil nekoliko zmernejši, nego govor od 25. pri-la. Toda ako g. Radič iskreno želi sporazum, potem se mora izjaviti za monarhijo z dinastijo Karađorđevićev. To je predpogoj, pod katerimi bi mi radikalci mogli in hoteli nadaljevati svoja pogajanja. Istotako si mora g. Radič zapomniti, da nobeden Srbin ne bo dovolil, da se vprašanje Bosne in Hercegovine razpravlja z drjem. Spahom in tovariši. Mi Srbi smo rešili bosansko vprašanje na bojnem polju, pa bi za Bosno, če bi bilo treba, še enkrat zagazili v kri. Čudno je tudi, da gosp. Radič toliko drži na stare državno-pravne hrvatske teorije. Kakor pristavlja »Vreme«, se vlada zaveda, da je Radič sedaj popolnoma razbil razna optimistična pričakovanja, ni pa še povsem zaprl dohode k nadaljnjemu sporazumevanju.

+ Ubogi režimovci. Iz Beograda nam pišejo: Radič je zopet enkrat predčasno govoril. Ako bi bil odložil svoje zagrebske izjave na prihodnjo nedeljo, ko bo že verifikacijska debata končana, bi bil preprečil, da pričnejo radikali razmišljati o bodočnosti. Kakor znano, so radikali v verifikacijskem odboru sklenili in tudi parlamentu izročili povsem nezakoniti predlog, da se v Črni gori in v timokem »...« u popolnoma razveljavita demokratski listi. Ako bi bil ta predlog od skupščine sprejet, bi to pomenilo popolno porušenje vseh mostov med demokratsko in radikalasko stranko. Radičev govor je sedaj radikale nekoliko iztremil. Uvideli so, da ni niti politično niti taktično dobro in nametno, da izzovejo demokrate k najbrezobzirnejšemu boju. Zato so si čez noč premislili in so rešili, da prvotni predlog verifikacijskega odbora v toliko, da se razveljavita v obeh navedenih okrožjih le mandata drja. Vučkovića in drja. Mijovića, ne pa tudi listi, tako da pridejo sedaj na vrsto najmočnejši demokratski srezki kandidati. Mučno vlogu pri tej rektifikaciji igrajo režimovski zastojkarji, klerikalci in spahovci. Angažirani so oili za razveljavljanje celih list ter so po radikalaskem navodilu glasovali in odkrito nasilje tudi krepko branili v svojih izjavah in po svojih listih. Ljubljanski »Slovenec« je objavil cele članke o tem ter utemeljeval pravilno postopanje klerikalških »režimljaz«. Sedaj so radikali steroili nove odločitve brez vednosti svojih političnih plačalnikov, ki v silni zadregi studirajo, kaj bi bilo storiti. Ali naj zopet grejo z radikali, kakor poslušni »pejsiki«? Vse se bo majalo. Mnogi so za to, da se čvrsto vztraja pri prvotnem sklepu in da klerikalci pokažejo, da so bolj Pašičevi nego je Pašić sam.

Po svetu

— Osmo obletnica vstopa Italije v vojno. Danes se bo po vsej Italiji slovesno praznovala osemletnica vstopa Italije v svetovno vojno. Proslava bo letos predvsem vojaškega značaja.

— Razcep med fašisti in nacionalisti v Napolju. V Napolju je po poročilih iz Rima položaj vsled razcepa med fašisti in nacionalisti skrajno napet. Mussolinjev odposlanec general De Bono se je pogajal z voditelji izstopivših nacionalistov, a dosedaj brez uspeha. Predsinočnim se je zato vrnil v Rim, da referira Mussoliniju. Izgledi za poravnavo, kakor se vidi, niso rožnati in najbrž bo ostalo pri izstopu 40 tisoč nacionalistov Napolja iz fašistovske stranke.

Sokolstvo

Sokol I. v Ljubljani prične 24. t. m. s svojo redno telovadbo vseh oddelkov zopet na letnem telovadišču na Taboru. Telovadni razpored je razvijen v društvenem lokalu.

Sokol I. v Ljubljani priredi letos svojo javno telovadbo dne 17. junija na Taboru, na kar opozarja vsa sosedna društva.

Mladinski odsek Sokola I. v Ljubljani priredi v nedeljo, dne 27. maja t. l. popoldnanski izlet moške in ženske dece v Ponovici pri Litiji. Odhod z vlakom ob 12.19 opoldne iz glavnega kolodvora, povratek z večernim vlakom. Izkaznice za polovično vožnjo se bodo dobile v petek in soboto popoldne ob 4. naprej v pisarni na Taboru. — Starši in ljubitelji sokolskega naraščaja, člani in članice se vabijo na vdeležbo. Zdravo!

Sokol Ljubljana II. pozivlja vsa društva, ki so vabljena k sodelovanju pri proslavi društvene 15letnice in razviti naraščajevga prapora dne 3. junija t. l. in ki nameravajo pri tej priliki sodelovati, da vstopijo v najkrajšem času svoje prijave odboru Sokolskega društva Ljubljana II.

Sokolski dom v Dol. Logatcu. Pri vseh, ki pridejo v Logatec po opravih, vzbuja veliko pozornost veliko poslopje, ki je še v delu in stoji na krasnem prostoru tik glavne ceste. Tu se zida novi dom Sokola v Dol. Logatcu, ki obeta biti najlepši v vsej Sloveniji. Dom bo delal čast ne le Logatčanom ampak tudi vsej sokolski organizaciji in jasno priča, da se Sokolstvo ob državnih mejah dobro razvija. Otvoritev doma bo 5. avgusta na kar že danes opozarjamo bratska društva in prijatelje sokolske misli.

Nove sokolske knjige. Mariborska sokolska župa je izdala: dr. Ljudevit Pivko: »Zgodovina češkoslovanske Sokolstva od l. 1822. do 1922.« Cirič-Hočevar: »Sokolski katekizem«. Obe knjigi se dobijo pri mariborski sokolski župi.

Zleti zagrebske župe. Okrožja zagrebske sokolske župe prirede sledeče zlete: dne 10. junija priredi posavsko okrožje zlet v Krško, 17. junija se vrši zlet krajinskega okrožja v Glini, a 3. julija zlet pakraškega okrožja v Pakracu.

Prosveta

Ljubljanska drama.

Cetrtek, 24.: Dljaska predstava po znanih cenah: »Črešnjeg vrta«. Začetek ob 4. pop. Izv.

Petek, 25.: Zaprt.

Sobota, 26.: »Kar hočete«. C.

Ljubljanska opera.

Cetrtek, 24.: Zaprt.

Petek, 25.: »Luiza«. (Ob pol 8.) E.

Sobota, 26.: Zaprt.

Mariborsko gledališče.

Cetrtek, 24.: »Zvesti tovariš«. C.

Sobota, 26.: »Hasanaginica«. Premiera.

V izvirniku. B.

Ljubljanska drama. Sinoči so igrali prvič v tekoči sezoni »Hamleta«. Tragodija je že lani in predlanskim vzdrževala največje zanimanje med občinstvom. G. Rogoz je kot Hamlet večji in boljši kot so bili vsi dosedanjí naši Hamleti. Njegova kreacija je resnično umetniška in žanje neomejeno priznanje in občudovanje. Tudi sinoči je bil njegov Hamlet umetniška, vredna vakega odra. Po prvi pavzi, ki je nastopila šele po 2 urah, je prejel g. Rogoz velik koš rož in žel viharov aplavz. A tudi v maridnem drugem je bila sinočnja predstava dovršenejša kot lanska. Režija je odstranila nekaj prisilnosti in jih nadomestila z naravnim, sim situiranjem, zlasti pa je nekaj vlog poverl. »Svojin interpretom. Kralj g. Skrbinaškin, hinavski, zahrbitni, po vesti bližni morilec, je bil prav dober in psihološko doledno izveden: le mestoma je preglasen. Lirična mesta mu ne leže, zato pa podaja dramateka tem učinkoviteje. Prav impozant na in lepa kraljica je bila ga. Medvedova. Njena kraljica je v polni meri zadovoljevala in dokazala znova, da je Medvedova odlični igralski talent. G. Lipah je igral prvič Polonija z imenitno realistično ter dosegel z njo največji uspeh. V smislu teksta Lipah ne igra duševnega omejenca in karikature, nego naravnega, malo nadutega in filistrekega hlapca, poštenega uradnika in skrbnega očeta, ki pada kot žrtev le po nesreči. Prvega igralca je igral in deklariral g. Danilo z blagodejno rutino. Ga. Šaričeva kot Ofelija in g. Kralj kot njen brat sta kakor lani bila izvrstna. — Tako je predstava »Hamleta« na našem odru v vsakem oziru prav dobra. Glede na leto dobo pa je prišel »Hamlet« prepoz-

no znova na oder, ker skoraj štiri ure sedeti v zaduhlem gledališču, je vendarle muka, ki je celo ob uživanju najlepše umetnosti neznozna.

Celjsko mestno gledališče. V soboto dne 26. maja plesni večer gđ. Lidije Wisiakove. Začetek ob 20. uri. Izven. Ljubljanska kritika je pri ponovnem nastopu gđ. Wisiakove dne 27. aprila podčrtala vrline, ki so se pri njenem prvem nastopu v jeseni vzbudile splošno pozornost. Po kratkodobni baletni šoli je šla v znani plesni zavod prof. Duleroza v Hallerau pri Dresdenu in postala učenka gđ. Kratinove, priznane baletne umetnice. V Celju nastopi s izbranim programom, ki obsega sledeče točke: Smetana: Češki ples št. 8, Grieg: Metulj op. 43, št. 1 in Erotika, op. 43, št. 5, Debussy: Golliwog cake walk (groteska), Mozart: Menuet iz Divertisse. Na klavirju spremlja g. Balatka. Celjskemu občinstvu se bo nudil res lep umetniški užitek.

Sinfonični koncert Zveze godbenikov v soboto dne 26. maja ob 8. uri zvečer v dvorani hotela »Union« je zadnjič v potekajoči sezoni. Pomnoženi orkester pod dirigentstvom gg. Matačiča in Rukavine bo izvajal velik program kompozicij Rik. Wagnerja, Jož. Suka in P. L. Čajkovskega. Spored smo že objavili v 114 šte. Samo namesto Wagnerjevega pohoda walkur se bo izvajala »Siegfriedova smrt«. Za ta koncert vlada izredno veliko zanimanje.

Predavanje o umetnosti v Mariboru. Mariborsko zgodovinsko društvo priredi v petek dne 25. maja ob 20. uri v velikih kazinskih dvorani predavanje, na katerem govori pokrajinski konservator g. V. Stele o umetnosti na Slovenskem. Predavanje bo pojasnjevalo s sklopičnimi slikami.

Sport

Nogometna tekma med Leipziger Ballspiel-Klubom in Ilirijo se je morala v zadnjem trenutku preložiti na danes, ker L. B. K. ni dobil pravočasno potnega dovoljenja od našega konzulata v Gradcu. Tekma se vrši zato danes ob 18. uri na igrišču Ilirije. Kakor že poročano, nastopijo gostje s kompletnim l. moštvom; večina igralcev L. B. K. je igrala že večkrat reprezentativno za Leipzig, moštvo predstavlja najboljšo kvaliteto nemškega nogometa. V Iliriji bo igral po daljšem premoru zopet Oman in na mesto blesranega Pretnarja najbrže znani Dürschmidt od celjskih Atletikov. Predprodaja vstopnic v trgovini J. Oorec se zaključuje ob 16. uri.

S. K. Ilirija v Ljubljani. Sestanek plavalne sekcije se vrši v petek ob 8. zvečer v posebni sobi restavracije pri Roži, Zidovska ulica. Prosti se polnoštevline udeležbe.

Tenis-prostori S. K. Ilirije v Ljubljani so odprti in na razpolago članom sekcije za igranje, s prošnjo, da se držijo urnika, ki je v vpogled istotam (pri garderobi).

Medklubska lahkoatletična tekma med Slavijo in Sparto v Pragi je prinesla zmago Slaviji z 80 točkami proti 53, ki si jih je priborila Sparta. V teku na 110 m z zaprekami je Jandera (Slavija) s 17 sekundami postavil nov češkoslovanski rekord. Tudi dosedanj rekord v stafeti 4krat 400 m je Slavija izboljšala.

Kongres F. I. F. A., ki se je vršil v Zenevi se je bavil med drugim z nogometnimi tekami pri olimpijskim igrah, z vprašanjem amaterstva in vprašanjem nogometnih sodnikov. Leta 1924 se vrši prihodnji kongres ob priliki olimpijskih iger v Parizu, leta 1925 v Milanu, 1926 v Madridu in 1927 v Helsinkforsu. Volitve v odbor so imele nastopni izid: Predsednik Rimet (Francija), podpredsednika Bonnet (Švica) in Burzino (Italija), generalni tajnik Erdström (Švedska), pregledovalec računov Fischer (Madžarska).

SPREJEM GOJENCEV V MORNARIŠKO AKADEMIJO V GRUŽU.

Tekom poletja se sprejme štirideset gojencev v prvi tečaj pomorske vojaške akademije v Gružu (Dubrovnik). Pouk se prične v oktobru in traja tri leta. Oni mladeniči, ki žele stopiti v pomorsko vojaško akademijo, naj se obrnejo z lastnorčno pisano prošnjo do ministrstva za vojno in mornarico, oddelka za mornarico, v Zemunu najkasneje do 31. julija t. l. Po preteku tega roka se prošnje ne bodo upoštevale. Prošnja naj se pošlje priporočeno po pošti ali pa naj jo prošilec izroči osebno v upravi pisarne v oddelku za mornarico. Glavni pogoji za sprejem v akademijo so: državljanstvo kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, sposobnost za vojno-pomorsko službo, starost nad 17 in manj kot 20 let in uspešna matura na srednji šoli ali navtični akademiji. Nadalje morajo prošilec priti neposredno iz šole in se morajo obvezati, da bodo po absolviranju pomorske vojaške akademije služili v vojni mornarici najmanj šest let.

V službo na pomorski akademiji v Gružu se sprejemata tudi dva redna profesorja, in sicer 1.) za matematiko (vključno matematiko), geometrijo in opisno geometrijo ter 2.) za oceanografijo, maritimno meteorologijo in politično narodno gospodarstvo. Redni profesorji na tej akademiji imajo letno plačo 7000 dinarjev in več po službenih letih in dodatke po zakonu o draginskih dokladah. Prošilci za ti mesti naj predložijo svoje prošnje do 1. julija t. l.

Podrobni podatki za sprejem kot gojence pomorske vojaške akademije in kot profesor so razvidni iz »Uradnega Lista«.

Domače vesti

OREH.

Stoji tam na laško - jugoslovanski moji oreh. Pognal je iz jugoslovanskih tal, toda senca mu pada v današnje Italijo.

Orehu je gospodar Jugoslovani, ki sklence oreh posekati. A glej smolo! Pod orehom na jugoslovanskih tleh je izkopan jarek in če oreh pade vanj, ga ne bo mogoče izlepa izvleči na prsto. Gospodar oreha torej sklence: Oreh se poseka, in sicer tako, da pade na ono stran jarka. Saj ga bo pozneje (tak mogoče prevleči sem, kamor spada).

Sekira zapoje, žaga zabrešči, deblo se omaje in pade. Pade v — Italijo.

Brž priteče italijanski finančar. Vname se prepričljivo, žigav je oreh, italijanski ali jugoslovanski. Ker finančar celo dozna, da je deblo že prodano, se najostreje upre temu, da se deblo prevleče na ono stran, kjer so mu korenike; in da oreh zastražiti.

Gospodar oreha teka od Petra do Pavla, od Poncija do Pilata in pride naposled k Kajfu. A ta mu reče:

«Kaj pa se tako žurite? Mar se vam zdi? Počakajte vendar! Razmejitvona komisija potuje baš te dni v Rim, da uredi vprašanje mejnih sporov med Italijo in nami.»

In gospodarju oreha ne preostane drugega nego čakanje. Kaj bo z mejno črto. A oreh ves ta čas leži na tleh, deblo mu kvari vlaga, vrta ga žuželke in na njem sedijo italijanski vojniki.

Oreh torej, dasi jugoslovanska last, izgleda, da je italijanski. Mr.

Z ljubljanske univerze. Profesor beograjske univerze g. dr. Aleksander Belić, ki predava te dni kot gost na ljubljanski univerzi, je imel večerj svojo prvo predavanje «O praslavanskem jeziku in osnovnih odnošajih južnoslovanskih jezikov». Odličnega gošta je pozdravil rektor univerze g. dr. Aleš Ušeničnik, ki je poudaril važnost takih predavanj za vzajemne znanstvene stike naših treh univerz. Predavanju je prisostvovalo veliko število naših profesorjev in znanstvenikov ter univerzitetnih slušateljev. Današ, v četrtek od 4. do 6. popoldne se vrši drugo predavanje gosp. prof. dr. Belića, namreč «Glavne točke razvika srbohrvatskega narodnega in knjižnega jezika». Tretje in zadnje predavanje se pa vrši v petek, dne 25. maja od 9. do 10., in sicer «O nalogah srbohrvatske filologije in lingvistike ter o delu za njih izvršitev v XIX. stoletju».

Dijaški shod v Beogradu prepovedan. Napovedani veliki protestni shod slušateljev filozofske fakultete v Beogradu, na katerem naj bi dijaki izrazili svojo solidarnost s srednješkolskimi profesorji v njihovi borbi za zboljšanje materialnega položaja, je rektor univerze zabranil. Dijaki so protestirali proti takemu teptanju vseučiliške svobode.

Naš prvi potniški aeroplan. Te dni je kapitan Stanko Zivković, pilot, napravil v Novem Sadu poskus z našim prvim potniškim avionom, katerega je konstruiral državni mojster F. Matačić. V tem potniškem avionu je prostora za štiri osebe. Poskus je izvršeno uspešno. To je prvi potniški aeroplan, ki je bil v naši državi izgotovljen v eskadrili prve armijske oblasti.

Največja banka v Beogradu. V Beogradu bo v kratkem dovršena palača «Izvozne banke», ki je največje posloplje v Beogradu in prekaša celo znano «Moskovo». Palača bo imela na strehi dve verandi, s katerih se bo nudil krasen razgled na ves Beograd in njegovo okolico.

Tovarna za izdelovanje aeroplanov. Iz Beograda poročajo, da se zgradi v Novem Sadu ali v kakem bosanskem mestu tovarna aeroplanov. Tovarna bi se naročila na Nemškem na račun reparacij.

V znamenju redukcije. «Službene Novine» objavljajo celo vrsto ukazov ministrstva za socialno politiko, s katerimi se nekaj uradnikov odpušča, trikrat toliko pa na novo postavlja. Med drugimi je imenovan za inspektorja II. kl. oblastne Direkcije dela v Mariboru gosp. Anton Gospodnetić.

Tekma pevskih društev v Osijeku. Na binkoštni nedeljo se je v Osijeku vršila svečana proslava 60letnice obstoja pevskega društva «Kuhac» in 25letnica pevskega društva «Zrinjski». Na trgu kralja Petra se je izvršilo slavnostno blagoslovljenje društvenih zastav, pri kateri priliki je govoril biskup Akšamović. Popoldne je bila v gledališču tekma pevskih društev, pri kateri je dobil prvo nagrado «Reljko» iz Vinkovcev, drugo «Kuhac» iz Osijeka, tretjo «Sloboda» iz Zagreba. Na banketu je župan dr. Hengel nazdravil kralju in kraljici.

Prodaja ladje «Franz Josef». Po odreditvi ministrstva financ se v kratkem razpiše prodaja bivše vojne ladje «Franz Josef», ki leži potopljena v Boki Kotorski v globini 40 metrov. Ladja je bila potopljena meseca septembra leta 1885. Država si pridrži pravico odkupa orožja in municije, ki bi se našla še v dobrem stanju.

Privlačna predavanja. V Mariboru je večerj za petje predaval v kazinski dvorani upokojeni polkovnik Filipovič o

zvezdoslovju, o katerem govori s precejšnjo dozo fantazije. V mislih n. pr. potuje na mesec, slika njegove strahne teme, mraz in vročina, se spreha po gorah in dolinah, govori o prebivalcih Marsa in meseca in — ima polno dvo rano kljub precejšnji vetopnini, medtem ko razna lepa predavanja ljudske univerze iz kulturnih panog ob prosti vetopnini ostajajo prazne. Fantastični svet je pač za našo publiko privlačnejši.

Izpremembe in dopolnitve stanovanjskega pravilnika so izšle kot poseben brošurica pri Tiskovni zadruzi v Ljubljani. Brošurica s poštnino vred velja 4.50 Din. Stanovanjski zakon, Pravilnik in Izpremembe skupaj pa veljajo s poštnino vred 15 Din.

Promocije. Na dunajski politehniksi bili te dni diplomirani trije Jugoslovani: Leon Gavčnik (kem.) iz Ljubljane, Rikard Gorjan (elektroteh.) iz Zagreba in Vladimir Damaško (elektroteh.) iz Ljubljane na Hrvaškem. — Realni abiturijenti, ki žele študirati na dunajski politehniksi, dobe potrebne informacije od Ak. dr. Jugoslavna-tehničara. Dunaj IV. Karlsplatz 13, od 3. julija do 1. oktobra pa od društvenega tajnika L. Saboleka, stud. ing., Malve-Hrvatska.

Oseba vest. Josip Strmšak, policijski oficial pri drž. policiji v Celju, je imenovan policijskim pristavom ter pomaknjen v IX. čin. razred v staležu pol. pisarniškega uradništva za Slovenijo pri okr. glavarstvu v Celju.

Himen. Na Bledu se je poročil g. Janko Zorko, uradnik Mestne hranilnice v Mariboru z gđ. Betko Ravnikovo iz znane napredne rodbine na Bledu. — Okrajni nadzornik pri policijski direkciji v Ljubljani g. Josip Habe se je poročil z gospodično Betko Jese-tovo. Bilo srečno!

Petindvajsetletnica poroke sta praznovala dne 22. maja g. Peter Drachler, strojni stavec v Delniški tiskarni v Ljubljani, in njegova soproga Marijana, roj. Langerholz. G. Drachler je zaposlen sedaj že 30. leto v Delniški, oziroma nekdanji Bamberški tiskarni. Jubilantoma želimo še mnogo srečnih in zadovoljnih let.

Smrtna kosa. V Mariboru je umrl v torek zvečer zadet od kapi Viktor Philipeck, bivši dolgoletni ravnatelj deske mešanske šole. V njegovo po čaščenje visi raz evangelijske cerkve črna zastava, ker je bil umrl tudi blagajnik in tajnik mariborske evangelijske občine.

Zvišanje cene tobaka in izdelkom. Iz Beograda se brzojavno poroča: Uprava tobačnega monopola je cene nekatere vrst tobaka, cigaret in drugih tobačnih izdelkov zvišala tako, da stane od 1000 komadov «extra»-cigaret 750 Din, 1000 komadov cigaret «Vardar» 500 Din, «Neretva» 400 Din, «Morava» 300 Din, «Zeta» 225 Din in «Sava» 150 Din. Zvišane so tudi cene tobaka. Horcegovski «Flor» stane od 450 Din 1 kg. «Trebinje» 400, «Vardar» 450, srbska specialiteta 250, srbska specialiteta prve vrste 200, druge vrste 125 Din kilogram. Cena cigaretnega papirja prve vrste je poskočila od 1 Din na 1.50 Din, druge vrste od 0.75 na 1 Din. Cena vžgalic se je zvišala od 0.75 na 1 Din. Glavni razlog za zvišanje cene je, kakor trdi uprava monopola, zvišanje režijskih stroškov. Zvišane cene stopijo danes v veljavo.

Poročno zasedanje v Ljubljani. Drugo letošnje poročno zasedanje pri deželni kot poročnem sodišču v Ljubljani se prične dne 4. junija. Poročnemu sodišču bo predsedoval g. dr. Oton Papež, predsednik deželnega sodišča, kot predsednikovi namestniki pa bodo fungirali višji deželnosodni svetniki gg. Anton Mladič, dr. Adolf Kaiser, dr. Ivan Modic in deželnosodni svetnik g. dr. Pavel Skaberne.

Snežene Binkošti pred 50 leti. Pod tem naslovom smo prijavi v JIS. štev. z dne 20. maja 1923 kratko notico. V nje popolnitev nam piše upokojeni nadučitelj g. Fr. Podobnik, ki je bil takrat učitelj-voditelj pri Sv. Jakobu pri Celovcu, sledeče: Na binkoštno soboto dne 31. maja 1873, ob 9. uri popoldne je začelo snežiti ter je neprestano snežilo do dne 1. junija do 8. ure popoldne. Snega je padlo približno 1 meter visoko. Ob 9. uri popoldne so na državni cesti Celovec-Velkovec vlekli snežni plug. Popoldne pa se je zjasnilo in tako je ostalo binkoštni ponedeljek in torek. Sneg je naglo kopnel in v torek zvečer je v dolini že popolnoma skopnel. V sredo zjutraj pa je bila grozna slana, ki je ravno v evetju nabajala, se rž popolnoma uničila, da so jo morali kratko malo pokositi. Nasadili so hitro koruzo, ki je prav povoljno obrodila. Krompir (na Koroskem mu pravijo «repica») je sicer znova pognal, a sad je bil majhen in le malo ga je bilo. Naštetost ljudje, med njimi 80letni starčki, se niso mogli spomniti na takšno vremensko ne-zgodo.

Državni izpit iz glasbe. Koncem tekočega šolskega leta se vrši na konservatoriju G. M. državni izpit iz glasbe (za klavir, gosli, petje in druge predmete) kojeja absolventi dobijo državno-veljavna izpričevala, ki jih uposabljaajo za glasbene učitelje na šolah. Prijave do dne 5. junija s pisмено vlogo podpi-sanemu ravnatelju. Priložiti krstni list, šolska izpričevala, curriculum vitae in dokaze o glasbeni izobrazbi. — Ravnateljstvo konservatorija Glasbene Matice v Ljubljani.

Binkoštni izlet in koncert «Slavca». Za binkoštno praznike je priredilo pevsko društvo «Slavec» koncert v Bohinjski Bistrici in na Jesenicah. V imenu Bohinjskega sta pozdravila izletnike župan Mavrič in starosta Sokola g. Menginger. Ob 4. uri popoldne se je vršil koncert na vrtu hotela «Triglav» ob polvoljni udeležbi občinstva vseh slojev. Skoda, da nimajo Bohinjski dvorane. Vzhle temu, da je zbor pol pod plahotni, se je izgubilo precej nians in fines, s katerimi zbor razpolaga. Opaziti pa je bilo, da so bili Bohinjski zelo zadovoljni in so z ponosom zrl na svojoje rojake. Po koncertu je otket «Slavca» zapel na vojaškem pokopališču par žalostnih padlim junakom. Na binkoštni ponedeljek je bil koncert na Jesenicah v telovadnici Sokola. Občinstvu so posebnog ugajale serbke in koroske narodne pesmi ter Pavova: «Zaljubilo se je solnce». Zadnjo so morali ponavljati. Vsi zbori so bili temeljito nastrojeni in po vsejini dobro izvajeni. Gospod Tone Ravnik je topot zopet pokazal, da ni samo spreten pianist, ampak tudi zelo marljiv, natančen in poštvovalen pevo-vodja.

Promenadni koncert muzike Dravske divizijske oblasti v ljubljanski Zvezdi bo danes dne 24. maja od 17. do pol 19. ure, ker je godba v nedeljo drugod zaposlena. Pri promenadnih koncertih svira brez poltje samo oddelek godbe, drugi del je odšel v Rozuško Slatino, kjer koncertira kot zračniški orkester.

Krvava binkoštna procesija. Na binkoštno nedeljo je v Ogulinu neki jezuit grmel s prižnice proti reformističnemu gibanju hrvatske cerkve. Pri procesiji je med jezuitom in trgovcem Bosničem prišlo vsled tega do prepiranja. Poleg Bosniča se je nahajal tudi znani dr. Zdravko Lenac. Kmalu je nastal pretep, ker se je ljudstvo zavzelo za jezuita in je napadlo Bosniča in dr. Lenca. Ogrožena, sta oba začela streljati z revolverjem v zrak, da bi oplašila ljudstvo, a brez uspeha. Ljudje so planili na nju ter ju pretepili do krvi, tako da so ju morali prepeljati v bolnico. Orožniki so končno s siloma razgnali nahujskano množico.

Če so Nemci v Jugoslaviji na vlad! Pred meseci je v mariborski državni realki sin nemškega usnarja Halberta zagrešil v šolski sobi raztaljenje Nj. Vel. kralja. Proforski zbor ga je po izvedeni preiskavi kljub intervenciji advokata nemškega političnega društva Muhleisna izključil. Višji šolski svet je izključitev potrdil, pripustil pa je še pri-ziv na pokrajinsko upravo. Stvar se je precej časa vlekla od instance do instance. Med tem so bile volitve, v Sloveniji so dobili večino klerikali, ki so se med drugimi tudi za tega izključene-ga nadebudnega germana javno zavze-mali v svojih listih. In ker so stopili s klerikali tudi nemški poslanci k vlad-nim jaslom, je Halbert po dr. Muhleisnu vložil priziv na pokrajinsko vladu, ki je te dni prizivu tudi ugodila in izključitev razveljavila. Klerikalno-nemška vlada izkazuje torej upolne uspehe za narodno stvar.

Pozdrav slovenskih fantov iz Sibeni-ka. Slovenski fantje 11. pešpolka, I. četa, 8. bataljona iz Sibeni-ka, pošiljajo nebroj pozdravov vsem bralcem «Jutra» in prijateljem in znancom: Ig. Bulovec, Begunje, Fr. Knafelj in K. Volenter iz Javornika, I. Perger iz Braslovca, K. Blatnik iz Vranskega, I. Berložnik iz Meslinje, I. Čevsar iz Velenja, Sl. Per iz Soštanja, Fr. Razberger iz Loke pri Zidanem mostu, M. Makše iz Šmarjete, Al. Gačnik in Al. Gašperšič iz Trebnega, Fr. Kalan iz Stare Loke, L. Slapah iz Sv. Lovrenca, M. Svetina iz Dobrave, Jernej Pojs iz Vrhnike, A. Turk iz No-vega mesta, V. Golmajer iz Križ, A. Oman iz Zabnice, Iv. Bolantič iz Sevnice, Fr. Seljak iz Logatec.

Poravnana sodna afera. Vsled znanega izpada vseučiliškega profesorja dr. Serka proti «Orjunu» v javnem lokalu, ki je izzval konflikt s predsednikom «Or-juna» inž. Kranjem in nato časopisno polemiko je prišlo med obema gospodo-ma do medsebojne tožbe, ki je bila več-raj pred okrajno sodnijo poravnata z medsebojno izjavo obeh udeležencev.

Požar v čebelnjaku. Na doslej neznan način je poleg mestnega kopališča Kozleje izbruhnil v tamkajšnjem čebelnjaku požar, ki se je mahoma razš-iril in razen enega panja uničil ves čebel-njak. Škoda je nad 15.000 Din. Rešiti ni bilo mogoče ničesar.

Lažnjivi — finančni minister. V No-vem Sadu so aretirali v soboto intere-santnega sleparja, čegar pravo ime še vedno ni znano. Predstavljal se je kot finančni minister dr. Stojadinovič in delal poznanstva z bogatimi osebami, ki so prihajale iz province v Novi Sad. Informiral se je diskretno o njihovih premoženjskih razmerah in pošiljal potem njihovim rodbinam pisma, v katerih je zahteval večje vsote denarja.

Paskijević še ni izročen hrvatski sodni oblasti. Kakor doznajajo zagrebški listi, je reška policija izročila Hrvoja Paskijevića reskemu tribunalu. Kakor znano, je Paskijević zapleten v dvojni roparski umor, ki je bil izvršen na Prekrižu v zagrebški okolici. Reški tribu-nal se ni mogel Paskijevića izročiti naši oblasti, ker mora najprej obvestiti našo vladu o poteku preiskave, na kar bo naša vlada zahtevala njegovo izročitev. Medtem je orožniška postaja v Vrabcu pri Zagrebu dognala, da je Paskijević pripravil še drug podoben umor in je v ta namen nagovarjal nekoga človeka, naj mu na določen kraj prinese 1000 do-larjev.

Samomor Častnika. V Prizrenu se je te dni ustrelil poročnik 20. pešadijskega polka Tomo Popović. Motiv samo-mora je bilo nesporazumljenje glede ne-katerih računov, zaradi katerih je pred-postavljena komanda zahtevala razjas-njenja.

Železniška nesreča. Na postaji Se-melci, ne daleč od Osijeka, se je po krivdi železniškega osebja pripetila pred večeršnjem tragična železniška nesreča. V potniški vlak, ki je prišel ob oemih zjutraj in čakal na postaji četrt ure, so se z vsi silo zaleteli 4 tovarni vagoni, ker so železničarji začeli razklati vago-ne prej nego je vlak zapustil postajo. Sunde je bil tako močan, da je z vlaka padlo več potnikov, dočim je med osta-limi nastala silna panika. Mnogo pot-nikov je ranjenih. Nekaj mlad človek je prišel pri tem pod kolesa, ki so mu od-rezala obe nogi. Uvedena je stroga pre-iskava.

Zanimiva roparska zgodba. O zani-mivem roparskem naklepu poročajo iz Osijeka: V neko vas pri Našicah je pri-la te dni k tamkajšnjemu mlinarju mla-da «nuna» s prošnjo, da ji podari kak prispevek v dobrodelne namene. Obenem pa je prosila tudi za prenočišče. Mlinar je prošnji ustregel ter nuni tudi odkal-sal sobo v prvem nadstropju. Med tem ko je nuna sedela pri skupni večerji mlinarjeve družine, se je vtihotapil neki mlinarski pomočnik v njeno sobo in se skril pod posteljo. Imel je pač svoj nam-en. Kako pa se je pomočnik začudil, ko je opazil, da ima nuna pod svojo redovno še moško obleko. Nuna se je kmalu izpremenila v moškega, ki je po-tergal iz žepa revolver ter zažvižgal skozi okno. Skozi okno je spustil vrvi, ki jo je prinesel s seboj. Pomočniku je bilo takoj jasno, da so to zločinci, ki hoče-jo vlomiti v mlin in oropati mlinarja. Ko je vlomilec stal pri oknu in pomagal na vrvi svojemu tovarišu, je nenadoma po-močnik planil k oknu, pograbil «nuna» za nogo in jo vrgel skozi okno. «Nuna» je obležala mrtva na tleh, njen pomagalec ki se je bil na vrvi že precej visoko po-vspel, pa si je zlomil desno nogo. Oblast je uvedla takoj preiskavo, vendar se identiteta roparske dvojice doslej ni mo-gla dognati.

Po več mesecih aretirani defraudant. Lansko jesen je pobegnil v Avstrijo ne-ki kvalificiranec Rudolf Skrogar, zapo-slen pri Splošni stavbeni družbi v Ma-riboru, ker je poneveril 14.670 kron, ki jih je dobil za izplačilo med delavcem. Mariborsko sodišče je izdalo za njim ti-ralico, ki ga je te dni, ko se je na bin-koštno praznike nenadoma vrnil v Mari-bor, potom policije spravila končno v zapor mariborskega sodišča.

Čevlji domačih tovarn Peter Ko-zina & Ko. z znamko «Peko» so naj-boljši in najcenejši. Zahtevajte jih po-vod. Glavna zaloga na drobno in debelo Ljubljana, Breg št. 20 in Aleksandrova cesta št. 1.

Poletni vozni red J.Ž.

Opozorili smo že na glavne spremem-be voznega reda Juž. železnice, ki stopi-jo v veljavo s 1. junijem. V naslednjem podajamo pregled, kako odhajajo, oz. pri-hajajo vlaki na ljubljanski glavni kolo-dvor. Upoštevana je pri tem samo Juž. ne pa tudi državna železnica, torej ne gorenjska, dolenska in kamniška pro-ga.

Odhodi vlakov Južne železnice iz Ljubljane.

Brzi vlak ob 0.32 do Dunaja (Zagreb, Beograd, Budimpešta).

Brzi vlak ob 5.24 do Trsta (Opatija, Be-netke).

Potniški vlak ob 5.28 do Maribora (Za-greba, Kotoribe).

Potniški vlak ob 5.50 do Trsta.

S. O. E. ob 6.15 do Zagreba, Beograda, Bukarešte, Carigrada.

Mešani vlak ob 7.45 do Vrhnike.

Potniški vlak ob 8. do Maribora.

Brzi vlak ob 12.02 do Dunaja, Prage.

Brzi vlak ob 12.05 do Trsta.

Potniški vlak ob 12.10 do Dunaja, Za-greba, Kotoribe.

Mešani vlak ob 13.25 do Vrhnike.

Potniški vlak 14.15 do Zidanega mosta.

Potniški vlak 14.30 do Trsta.

Brzi vlak ob 16.55 do Trsta.

Brzi vlak ob 17. do Zagreba, Beograda.

Potniški vlak ob 17.55 do Zagreba, Ma-ribora, Čakovca.

Mešani vlak ob 18.40 do Vrhnike.

Potniški vlak ob 19.30 do Rakeka.

O. S. E. ob 22.20 do Trsta, Pariza.

Mešani vlak ob 22.30 do Vrhnike, vozi samo ob nedeljah in praznikih od 1. junija do 30. novembra 1923.

Potniški vlak ob 23.52 do Dunaja, Zagre-ba.

Prihodi vlakov Južne železnice v Ljubljano.

Brzi vlak ob 0.17 iz Trsta.

Potniški vlak ob 4.04 iz Dunaja, Koto-ribe, Zagreba.

Brzi vlak ob 5.12 iz Dunaja, Budimpešte. S. O. E. ob 5.40 iz Pariza, Trsta.

Mešani vlak ob 6.40 iz Vrhnike.

Potniški vlak ob 7.28 iz Rakeka.

Potniški vlak ob 7.32 iz Zidanega mosta.

Potniški vlak ob 10.13 iz Zagreba, Zi-danega mosta (Maribora, Čakovca).

Mešani vlak ob 10.30 iz Vrhnike.

Brzi vlak ob 10.42 iz Beograda, Zagre-ba.

Potniški vlak ob 10.56 iz Trsta.

Brzi vlak ob 11.50 iz Trsta.

Potniški vlak ob 14. iz Dunaja (Maribo-ra, Kotoribe, Zagreba).

Brzi vlak ob 16.16 iz Trsta.

Brzi vlak ob 16.41 iz Dunaja, Prage, Za-greba.

Mešani vlak ob 17.40 iz Vrhnike.

Potniški vlak ob 18.21 iz Maribora, Za-greba.

Mešani vlak ob 21.15 iz Vrhnike, vozi samo ob nedeljah in praznikih od 1. junija do 30. novembra 1923.

Potniški vlak ob 21.37 iz Maribora (Ko-toribe, Zagreba).

O. S. E. ob 21.58 iz Carigrada, Buka-rešte, Zagreba.

Potniški vlak ob 22.36 iz Trsta.

Stenski vozni redi se dobivajo pri po-tniških blagajnah proti plačilu za list 8 Din, za list II. 4 Din.

Dne 31. maja že izostane brezovlak od Zagreba do Ljubljane, ki odhaja iz Za-greba ob 19.53 in prihaja v Ljubljano ob 22.59, kakor tudi brzi vlak za Trst, ki odhaja iz Ljubljane ob 23.58.

Šah

Rešitev končice

v «Jutru» št. 118 z dne 20. t. m.

I.

Beli: Kc8, Ld8, B: b7;

Crni: Kc6, Lh2;

Beli dobi sledeče:

- 1) Ld8—h4 Kc6—b6
- 2) Lh4—f2+ Kb6—a6
- 3) Lf2—c5 Lh2—g3 (ali polj)
- 4) Lc5—e7 Ka6—b6
- 5) Le7—d8+ Kb6—c6
- 6) Ld8—h4 poljubno
- 7) Lh4—f2 ter preko a7, b8 na c7, nakar postane kmet z b7—b8 D

II.

Beli: Kc8, La1, B: b7;

Crni: Ke1, Lh2;

Beli je na potezi in dobi sledeče:

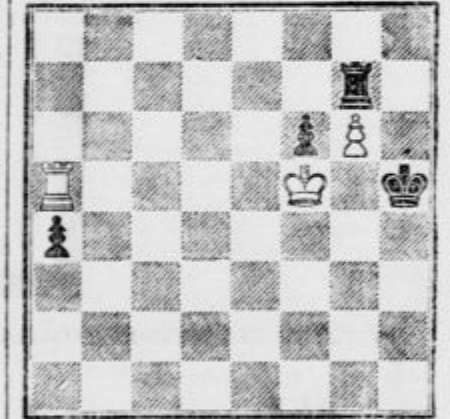
- 1) La1—d4 Lh2—g3
- 2) Ld4—a7 Lg3—f4
- 3) La7—b8 Lf4—e8
- 4) Lb8—c7 Le3—a7
- 5) Le7—b6 in dobi.

Končne študije

V sledečem podajamo končnice, po-klonjene šahovskiemu mojstru Bogolju-bovu leta 1915. od švicarskih šahistov

Beli: Kf5, Ta5, Bg6;

Crni: Kh5, Tg7, Ba4, f6.

Orke a—h od leve in desno, številke 1—8 od spodaj navzgor. Beli je na potezi in dobi. (Rešitev prihodnjiki.)

Domače borze

23. maja.

Zagreb, devize: Dunaj 0.133 — 0.134, Berlin 0.1525 — 0.17, Budimpešta 1.80 — 1.85, Bukarešt 53 — 55, Milan 453.50 — 459.50, London 440 — 441, Newyork 94.5 — 95, Pariz 630 — 635, Praga 285.75 — 286.75, Švica 1720 — 1725, Varšava 0.195 — 0.20, valute: dolar 93.50 — 94, avstr. krona 0.133 — 0.134, češke 279 — 281, lire 450 — 452.50, elektri: Ljub. kreditna 232.50 — 235, Slovenska 100 — 102, Prašedion 1010 — 1020, Dubrov. paroplov-na 1150, Trbovlje 1225 — 1250.

Beograd, devize: Pariz 628 — 629.50, London 439.20 — 439.50, Milan 455 — 456, Zeneva 1712 — 1715, Newyork 92.25 — 92.50, Berlin 0.157 — 0.16, Praga 284.25 — 285.25, Dunaj 0.1335 — 0.1338, Solija 77 — 77.75, Bukarešta 52 — 52.25 dolar 93.20 — 93.55.

Fisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani. Lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra». Odgovorni urednik Fr. Brozovič.

Redka priložnost.

Samo dva dni! Na prodaj briljantni ko-lije (15 briljantov skupaj 6.30 karatov) za 42.000 Din in bri-lijantni uhani izredne velikosti za 22.000 Din. Vprašati je pri vr-tarju hotela «Union» v Ljubljani.

Vremensko poročilo

||
||
||

„Krvavi kardinal“ Zgodovinski roman

Anton Burbonski se nakloni, ne kakor spokornik, ki prihaja po mloost, marveč kakor nasprotnik pred svojim enakim, in kralj ga nekaj časa temno gleda. Potem pravi: »Govorite torej, gospod...«

«Sire...», pravi sedaj veljak, kakor mož, ki vé, kaj govori, in ki vé, kaj ima pričakovati, «... prosim vas, da verujete, da nisva niti jaz niti moj brat hotela kdaj žaliti Vašega Veličanstva. Če smo bili kdaj v nesporazumljenju z gospodom kardinalom, prosim, izvolite to pozabiti in vzeti na znanje zagotovilo, da bova odalej najboljše pristaša njegove politike.»

«Kar se mene tiče,» se oglasi kardinal, «je pozabljeno vse in celo ime Fleury.»

Veliki prior se zgane, ker se mu zdi, da je kardinal imenoval to besedo o nepravem času in s posebnim poudarkom. Kralj nekaj časa pomolči in prvi: »Tako torej, gospod, vi ponujate svojo udanost in kapitulacijo?«

Velikemu priorju se zdi še posebno verjetna ta hladnost, češ, kaj si bomo nepotrebno hlinili najtopleje prijateljstvo? In hladnost ga še bolj potrdi v njegovi domisljiji. »Da, sire...«, odgovori zato brez obotavljanja, »odkriti in popolno kapitulacijo!«

«S kakšnimi pogoji?», vpraša kralj. »Ne čudite se! Sicer sem kralj, toda mislim, da mož vaše vrste odlaga orodje le s častjo. Zato vprašujem: S kakšnimi pogoji?«

Veliki prior ves zažari. Nikdar si ni upal misliti na takšno svojo zmago. »Oj, sire...«, zajecja, «... ni moja stvar, da bi diktiral pogoje... Gospod kardinal vam je povedal: Najudanejši podanik hočem biti...»

«Da, da...», vztraja Ludvik XIII. na svojem vprašanju. »Kako visoko cenite vi svojo udanost?«

«Sire...», zajecja veliki prior, sedaj ves bled in presenečen.

Kardinal naglo poseže vmes:

«Sire, obljubil sem gospodu velikemu priorju visoko in plemenito sadoščenje, katero ga čaka...»

«Oj, oj...», mirno dostavi kralj, »če je tako, potem je stvar v redu.»

«Baš v pravem času!», si misli Anton Burbonski, »ker sicer bi se bres njega ne bilo nič doseglo!«

«Sire, prosim vas, da verujete v moj popolni sporazum z gospodom kardinalom!«

«Dobro, dobro! Zavzemite torej od jutri dalje sopro svoje stare mesto na mojem dvoru!«

«Prezvamem, sire!«

«Dobro! Toda prevzemate tudi dolžnost, da razpustite zbor plemičev, ki je zbran na Vašem gradišču v Chevernyju? To je bistveno razumete?«

«Ti plemiči ne zahtevajo drugega, ko da smejo za vse darovati svoje življenje! In ker kralj tako želi, bodo ti plemiči jutri zjutraj odšli vsak na svoj dom!«

«No, torej!« pravi kralj z izrazom nepopisnega zadoščenja. »Evo, tako se torej vse najlepše izteče! Pojdite torej, gospod, k tem mojim zvestim in povejte jim vse to, jutri pa se sopro vrnite...«

«Sire...», izjavi veliki prior, »odalej je moje življenje vaše!«

«Odslej, da!», si misli kralj. Potem odide proti izhodu šotora, pa se okrene, kakor da se je najzadnje še nečesa domislil, in vpraša:

«Vse v redu! Toda, kaj pa vaš brat?«

«Sire,» odgovarja Anton Burbonski vznemirjen, «... seveda se razume, da je z vsem, kar izjavljam tukaj, spoznaven tudi vojvoda vendomski!«

«Dobro! Toda kako sporazumen? Vaš brat je vendar načelnik obširne

zarote, ki je naperjena proti meni in kardinalu, odkar se je Gaston z menoj sopro poravnal. Vi ste šele na drugem mestu. Jas bi pa rad alikal načelnika samega, da mi izjavi, kar sem slišal od vas...»

Ta hip se je velikemu priorju nekako negotovo zadelo, da se s njim igra.

«Sire...», pravi, »tako trde besede, potem, ko ste mi izkazali toliko dobrohotnost...»

«Ne, ne!», pravi kralj pomirljivo. »Jaz govorim brez vsakršne zahrbtnosti! Vse to, kar sem rekel in kar je kardinal obljubil v mojem imenu, amam, kakor da se ni nikdar izreklo, če vojvoda vendomski ne pride semkaj osebno, in mi izjavi, da je in hoče ostati moj zvesti prijatelj in pristaš in podanik... razumete li?«

«Ej, si misli Burbon, »sdi se mi, kakor da hočejo nastaviti past mojemu bratu... Sire,» pravi glasno, »mislim, da sem vam zagotovil, da soglašam moj brat z vsem, kar sem tukaj izjavil. Kar se pa njegove osebne prisotnosti tiče, odpustite besedi, Sire, Cezar ni zaupljiv...»

«Ima prav! Pa torej?«

«Torej: Ne morem ga povabiti semkaj z menoj, razen če mi Vaše Veličanstvo ne dá formalne obljube varnosti zanj?«

«Zahteva je pravična!», izjavi Richelieu s dobrohotnim nasmeškom.

«Pravi!», pritrdi tudi kralj. »Pojdite in privedite svojega brata. Dam svojo kraljevske besedo, da bom napram njemu prav enak, kakor napram vam!«

Anton Burbonski se globoko oddahne. Vsako nezaupanje je razpršeno. Odide in samo razmišlja, kako ogromno prebendo bo ulovil njegov brat, ko že on sam prejme francoski veliki admiralat.

Čudovit je bil drugo jutro pogled na zbrane zarotniške plemiče v gradu Chevernyju. Bilo jih je sbranih kakšnih petdeset v veliki dvorani, in vsi so že vedeli, da jim bo njihov kolo-

voja povedal danes sila važno novico.

«Gospodje,» jim pravi zares vojvoda Vendomski, »gospodje, sporočam vam, da vas izdajam!«

Tej njegovi izjavi je sledilo silno buđenje, mrk molk, zavreto spogledovanje. Govoril je malomarno, očitno brez ironije in šale. Torej...

«V tem slučaju ne pojdete živ od tod!», se oglasi neki glas.

«Smrt mu!», zarohni eden, pet, dvajset, val...

«Tihol!», ukaže glasno in obenem ledeno vojvoda s takšnim naglasom, da ves zbor zares utihne kakor vojaki pred kapetanom.

Potem nadaljuje:

«Hvala vam, gospodje, za vzklike o smrti, ki bi bila namenjena meni. Kajti ti vzkliki mi samo dokazujejo, da ste pripravljeni do skrajnosti in zvesti kakor sem zvest jaz, kljub temu, kar sem vam pravkar povedal in kar je na videz tudi resnično. Gospodje, res je, da je moj brat imel nocoj seštanek s kraljem in da pojdem k njemu tudi jaz. Podal se bom k njegovemu veličanstvu in ostal pri njem ter pojdem skupno z njim v Nantes. Vse to je res, gospodje, kajti doba je velika in zahteva velikih odločitev. Gospodje, mislim, da se razumemo in vabim vas na svidenje v Nantes!«

«V Nantes, v Nantes!», ori sedaj po dvorani, kajti plemiči so pravilno razumeli besede izdajalčeve.

«Odslej torej še boš računam na vas, gospodje moji in prijatelji, kakor doslej. Igra gre h koncu, končna zmagovita odločitev se bliža. Gospodje, v Nantesu boste izvedeli točno za uro, ko treba stopiti v akcijo, in neke noči, po danem znamenju, uderete oboroženi tiho v grad, kjer bo kralj brez dvoma bival, in tisto noč bom jaz kapetan straže! Gospodje, skupaj bomo ali umrli ali pa zmagali. Živela zmagala! Tumult postane tragičen. Vse vzklikajo in plemiči nazadnje potegnejo

svoje meče in jih mole proti svojemu kolovalju, obrnjena, tako, da so vsi ročaji proti njemu, in v obliki križa, na katerega sedaj zarotniki prisegajo.

Po prisegi pa pravi Vendome:

«Prav tako! Toda sedaj, gospodje, je bolje, da se razidemo, in sicer se podam jaz s svojim bratom k kralju, kateremu bom prisegel svestobo, vi pa izvolite pohiteti odhod v majhnih četah, ne vsi naenkrat, in vsak po različnih potih, v Nantes seveda, kakor dogovorjeno.»

Deset minut pozneje jašeta Cezar Vendomski in njegov brat Anton Burbonski, nazvan veliki prior, na iskrnih konjih proti kraljevemu taborišču, brez vsakršnega spremstva. Njima se zdi, da še nikdar ni njuna stvar stala tako dobro. Od daleč se že vidi kraljev šator, obdan od šatorov dragoncev in črnih in sivih musketnikov. Toda nikjer ali skoraj nikjer ni žive duše, kakor da je služba tako stroga, da morajo biti vsi v šatorih ali pa na vežbi. Le straže stoje strmo in pozdravljajo prihajajoča veljaka.

Naenkrat prime veliki prior svojega brata za rokav in pravi začuden: »Glej kardinal!«

Zares, kardinal stoji pred kraljevim šatorom, gologlav, s pogledom kakor pobožnim, uprim nepremično v prihajajoča... prekrizanih rok, ves drugačen je, kakor je bil včeraj... Kaj pomeni to? Toda ta hip še reče neki glas: »Gospoda, izvolite mi izročiti svoja meča! Podajta se!« Ta glas je miren in ukazujoč in velja njima, prihajajočima veljakoma kraljevske krvi.

Trboveljski premog in drva

stalno v zalogi vsako množino

Družba Ilirija, Ljubljana,

Kralja Petra trg 8. — Tel. 220.

PLAKATIRANJE

v Ljubljani, Beogradu,
Zagrebu ter vseh ostalih
krajih Jugoslavije
in inozemstvu

OSKRBI

ALOMA COMPANY

ANONČNA IN REKLAMNA DRUŽBA Z O. Z.

CENTRALA LJUBLJANA
KONGRESNI TRG 3

BEOGRAD PODRUŽNICA
BREMSKA UL. 8

INSERIRANJE

v vseh časopisih, revijah,
koledarjih v Jugoslaviji
in inozemstvu
po originalnih cenah

Slavenska banka d. d., Zagreb

Podružnica: Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 24

Delniška glavnica in rezerve Din 50.000.000.— Vloge čez Din 125.000.000.—

Podružnice:

Beograd, Bjelovar, Brod n./S., Celje, Dubrovnik, Gornja Radgona, Kranj, Maribor, Murska Sobota, Osijek, Sarajevo, Sombor, Sušak, Šibenik, Šabac, Velikovec, Vršac.

Ekspoziture:

Rogaška Slatina (sezonska), Škofja Loka.

Agencije:

Buenos Aires, Rosario de Santa Fe.

Afilijacije:

Slovenska banka, Ljubljana; Jugoslavenska industrijska banka d. d., Split; Balkan Bank r. t., Budapest, Vaczi utca 35; Bankhaus Milan Robert Alexander, Wien I., Augustinerstraße 8.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.

Mali oglasi v „JUTRU“ imajo dober uspeh!

R. RANZINGER
Ljubljana, Jesenice
Podjetje za prevažanje blaga, juno železnice. Brzovozni in tovorni sabirni promet in Avstrijo in v Avstrijo. Zavarovanje. Podjetje za prevažanje pohištva. Skladišče s posebnimi zaprtimi kabini za pohištvo.
Prosjavi: Ranzinger. Interurban telefon 60.

Uprava „Balkana“, d. d. za mednarodne Transporte v Ljubljani, si dovoljuje naznaniti žalostno vest, da je njen zvesti uradnik, gospod

Rudolf Gustinčič

v torek dne 22. maja 1923. nenadoma preminul.

Pogreb bo dne 24. maja 1923. ob pol 4. uri popoldne iz mrtvašnice pri Sv. Kristofu na pokopališče pri Sv. Križu.

Politični odmevi

Dr. Ante Starčevićovo naziranje razmerja med Hrvatini in Srbi

Povodom včerajšnje stoletnice Starčevićeve smrti.

Veleinteresantno in baš za današnje čase poučno je spoznati osnovno naziranje dr. Ante Starčevića o razmerju med Hrvatini in Srbi.

Starčeviću so Hrvati krepak narod državotvoren, organiziran, superioren. Ime Hrvat mu je najlepše in v njem je vsa vsebina narodnega ponosa. Toda Starčević je smatral, da je v njegovi dobi še malo takih Hrvatov, kakršne si je on zamišljal. Iz tega je sklepal, da se nahaja hrvatska rasa v nevarnosti. Ako je med Hrvati ljudi, ki delajo za hrvatstvo tako, kakor si je on, Starčević, zamišljal, je to značilo, da to niso Hrvati, nego nekaka druga rasa, ki se je vjedla v telo hrvatstva in ki ga zastuplja. Starčević je delal velike študije o tem, odkod poreklo te tuje rase. In zdele se mu je, da tvorijo to raso ostanki balkanskih ciganov, Tračanov, Arnavtov, Maratlozov, Cincarov, Vlahov, Orkov itd., ki so se po njegovem naziranju doselili za časa turških invazij. Nekateri so po njegovem mnenju sprejeli hrvatski ležak, običaje in ime, a drugi so dobivali privilegije od Avstrije. Velik del teh ljudi je še na Balkanu sprejel pravoslavlje in ga tudi pozneje obdržal. Ti elementi so po Starčeviću sprejeli prostovoljno »zaničljivo« ime, ki so jim ga dali Rimljani, ime: sluge, sužnji, servi, Srbi! Tudi ime Slovenci ne znači zanj nič drugega, tudi ono izvira od besede selav, to je sužnj. Zato je Starčević mislil, da najbolje karakterizira to priseljeno raso, ako jo imenuje z imenom »slavoserbska« rasa. Učil je, da je dejansko na jugu le eden odin narod našega jezika: »to je narod hrvatski«. Mislil je celo, da bo vzbudil v Srbe k zavesti in jim dokazal, »kako sramotno je zanje, da sprejmejo in drže ime srbsko! — In kako je treba, da s sprejetjem »narodnega« imena dokažejo, da so del onega ponosnega naroda, ki se zove Hrvat. On je vse močnejše in narodnejše može in vse večje zgodovinske osebnosti med Srbi smatral in imenoval kot Hrvate, to je može zdrave narodne rase. Vse svoje življenje je vodil na temelju teh teorij ljuto in psujočo borbo zoper srbsko ime, zoper »slavoserbsko raso« v hrvatsko, v katero je štel vse štosmajerovce in med njo je prišteval jugoslovansko hrvatsko inteligenco.

Starčević, ki je imel s temi nazori največji uspeh med političnostjo na Hrvatskem in ki je tako rekoč odločilno formiral vso hrvatsko mentalito, je propagiral najširše narodnoteritorialne meje Hrvatske, katere so se vjemale z etniškimi mejami vsega hrvatsko-srbskega in slovenskega naroda, zahtevajoč, da imej ta eden narod eno ime, eno svobodno in nezavisno državo.

Standley Baldwin, novi angleški premier.

Lloyd Georgea nasleduje Bonar Law, slednjega Stanley Baldwin. Sicer ni bila Baldwinova kandidatura za ministrskega predsednika sigurna v prvem trenutku, ko se je resno mislilo na Lawov odstop. Lord Curzon je bil Baldwinu opasen tekmeč. A vendar je usoda končno odločila v prilog Baldwinu, kajti proti Curzonu je govorilo isto dejstvo, kakor proti Lawu: narušeno zdravje.

Baldwin je v primeri s svojim predhodnikom še mlad mož. Bonar Lawu

je 64 let, Stanley Baldwin pa je še le pred kratkim dovršil svoje petdeseto leto. Njegova politična karjera se je izvršila neverjetno hitro, skorajda a fantastičnimi skoki. Pred par meseci še je bil čisto navaden podtajnik v državnem zakladnem ministertvu, kjer je marljivo delal po navodilih in smericah zakladničarja Roberta Horna. V osprej je prodrl zadnje tedne Lloyd Georgeovega ministertva, ko se je konservativna stranka obrnila proti ministrskemu predsedniku ter je sklenila razbiti koalicio. Baldwinu se je tedaj posrečila izvrstna poteza proti Chamberlainu, za kar je prejel nagrado v obliki imenovanja za naslednika Horna v ministertvu za finance.

Baldwinovo ministertvo ob času, ko pišemo te vrste, še ni sestavljeno. Po informacijah pa izgleda, da Baldwin ne bo lorda Curzona eliminiral iz svoje ministrske liste, marveč da ga bo pustil na njegovem dosedanjem mestu v funkciji zunanjega ministra. S tem bi bila Curzonova tekma z Baldwinom vsaj deloma omejena. Istotako izgleda, da bo dosedanj Baldwinovo mesto zasedel zopet stari finančni minister sir Robert Horne.

— Mednarodni socialistični kongres. 21. t. m. se je v Hamburgu otvoril

Kulturni pregled

O koncertu „Zveze učiteljskih društev“ v Trstu

Trst, 22. maja.

Odkar je Tržačanom zgorel »Narodni dom«, so izgubili prostore za svoje kulturne prireditve. Velike gledališke dvorane, v kateri je bilo osredotočeno vse kulturno stremenje tržaških Slovencev, ni več. Okoliščinske dvorane, ki so in bi lahko še služile za kulturne manifestacije v manjšem obsegu, so deloma popolnoma uničile, deloma poškodovale, deloma pa zasedli fašisti.

Nastale so obupne razmere. Kulturno delo se je moralo umakniti na deželo. Pred očmi široke javnosti je postalo nemogoče, kajti nasprotniki tržaških Jugoslovenov so v vsaki slovenski kulturni prireditvi videli njim neprijazno politično tendenco. To je trajalo prav dolgo, in morda so šele letošnje binkošti v tem oziru prinesle majhno izpremembo. Na to vsaj človek misli, ko bere lepa poročila o krasno uspehih koncertih »Zveze učiteljskih društev« v Trstu.

Pevski zbor »Zveze«, ki ni več mlad ter ima za seboj že par let vztrajnega dela, je na binkoštno nedeljo priredil koncertno matinejo v dvorani konsumnega društva pri Sv. Jakobu. Prostor je občinstvo napolnilo. Prireditvi so prisostvovali tudi nekateri italijanski glasbeniki in poročevalci listov.

Popoldne istega dne se je koncert z izpopolnjenim programom vršil v tržaški okolici na Kontovlju. Udeležba je bila naravnost ogromna. Koncertno dvorano je pretresalo toliko navdušenja, da udeleženci ne pomnijo zlepa kaj podobnega. Koncert je zaključila dramatična produkcija. Izvajal se je odlomek iz dramatiziranega Cankarjevega »Hlapca Jerneja«. Ljudem je vse skupaj šlo tako do srca, da je koncert bil pravcata ljudska prireditve.

Delo tržaške »Zveze učiteljskih društev« zasluži vso pohvalo. »Zveza« je tako rekoč sedaj glavni stebel, ki predvsem smo jih videli na najlepših krajih in najlepše spomenike na pokopališčih. Mrtvim zidajo najlepše grobnice in to ne samo imoviti, ampak tudi revnejši sloji. V Trpanju nas je prišlo pozdravit vse, kar leze in gre, in zvečer je bilo pol Trpanja na krovu s tamburaško godbo vred. Prišli so odličnjaki s svojimi soprogami in drugimi krasoticami, da je bilo res nad vse veselo. Dva trgovca, s katerima sem govoril, sta pravila, da obiščeta vsako leto ljubljanski velesej.

Drugo jutro smo pripluli na otok Korčulo in pristali v mestu istega imena. Ah, kako diven je ta kraj in poleg Dubrovnika res ena najlepših točk Dalmacije. Mesto je bilo svojčas utrjeno in stare utrdbe še obstoje, zlasti štirje gigantski stolpi. Starinskih znamenitosti je mnogo in vsako umetniško oko najde tu stvari, ki ga zanimajo. Neradi smo odšli na ladjo po dveurnem bivanju.

Na sporedu našega potovanja je stal Gruž-Dubrovnik, toda preden smo tja prišli, smo se še dvakrat ustavili. Prvičkrat v Trsteniku, v malem selu in majhnem zalivu. Vprašal sem, čemu se ustavimo, pa so mi rekli, da je vina znamenjalo na brodu in da ima Trstenik najboljše vino v Dalmaciji. Da ste videli naše izletnike Komaj je parnik pristal, so drli z njega in se naenkrat prazgubili v hišah. Parnik je moral trikrat zvati na krov, pa se še niso mogli ločiti. Prišli so rdečih lic in rdečih nosov vsak s par steklenicami vina. Ej, je bilo hvale nad tem vincem in najbolj so se med nami hvalili dr. Mesec in Fran Opič. Ker sem ostal

mednarodni socialistični kongres, ki je, sodeč po udeležbi eden največjih po svetovni vojni. Angleški delegat Henderson je na zborovanju obširno poročal o angleškem ultimatu Rusiji in izjavil, da bo angleško delavstvo doma in v inozemstvu protestiralo najodločnejše proti temu. Ruski delegat Abramovič je vzel to izjavo z zadovoljstvom za znanje. Naglasil je, da bi v slučaju diplomatskega preloma med Anglijo in Rusijo nastala v Evropi vojna nevarnost. Avstrijski zastopnik dr. Otto Bauer je poudarjal, da nemško reakcije neguje v prvi vrsti francoski militarizem. Naloga vseh socialistov v državah Velike in Male antante bi bila, da odločno nastopajo proti imperijalističnim težnjam svojih vlad. Kongres je obširno razpravljal tudi o italijanskem fašizmu in označil ta pokret za velik nestvor, ki vzemirja vso srednjo Evropo. Socialisti se tudi ne strinjajo z delovanjem Društva narodov, češ, da ta mednarodni forum ne ukrene ničesar potrebnega kadar se pojavljajo kali novih nemirov.

— Beloruski proces. V Varšavi se je vršila te dni obširna preiskava proti 45 Belorusom radi veleizdaje. Obtožnica jih dolži, da so s podporo Litve pripravljali upor v svrhu odepitve Bele Rusije od Poljske. Med obtoženci se nahajata tudi beloruska poslanca Baranov in Jakowluk.

— Znižanje števila francoskih poslancev. Iz Pariza poročajo, da je ministrski svet sklenil, da predloži parlamentu zakonski predlog, da se število narodnih poslancev zniža od 626 na 400.

Književni glasnik» celo vrsto kritičnih, zgodovinskih in znanstvenih beležk in zapiskov.

Jošip Kostanjevec, Zbrani spisi. Ravno kar je izšel v pisateljevi samozaložbi L. zvezek njegovih Zbranih spisov. Prirodna knjižica prinaša na 80 straneh več kratkih povesti iz mladeniške dobe pisatelja, med drugimi tudi črtico »Na Silvestrov večer«, ki je bila napisana leta 1887 in jo pisatelj sam označuje za svojega literarnega prvenca. V predgovoru napoveduje avtor, da bo zaključil Zbrane spise z avtobiografijo in svojimi spomini, ki bodo za našo inteligentno javnost brez dvoma izredno zanimivi.

Schreiner-Hubadove štiridelne čitanke za osnovne šole, II. del, je zopet izšel. Priredil ga je g. L. Černež. Knjiga je potemtakem vsem ljudskim šolam dostopna.

«Prosveta», ljudskoizobraževalna organizacija v Juljski Krajini je pred kratkim imela v Trstu občni zbor, na katerem se je ugotovilo, da ima društvo

lepo številno podružnico, in sicer nad 50. Delovanje društva je uspešno. V zadnjem času se je vršilo 67 predavanj in 57 sestankov. Knjižnica »Prosvete« v Trstu šteje že nad 2000 knjig in se vedno bolj izpopolnjuje.

Zagrebaška filharmonija je na binkoštno nedeljo imela svoj zaključni koncert v letošnji sezoni. Na sporedu sta bila Liszt in Berlioz. Od prvega so se izvajali »Dies irae«, od drugega pa »Dance macabre«. Dirigiral je M. Sachs, ki je za svoje mojstrosko izvedbanje žel pravoslavje. S tem koncertom je zagrebaška filharmonija završila tretjo sezono svojega dela. Tekom vseh treh sezon je filharmonija dala 28 koncertov. Dirigirali so jih g. Sachs, potem Baranovič, Smodek, Jozefovič, Fallier in Konjović.

Spilsko gledališče uprizarja poleg Wildeove »Salome«, v kateri nastopata ljubljanski gledališki publiki dobro znana igralca ga. Ida Kavčič-Pregarčeva in g. Truhovič, Shakespearejevo tragedijo »Othello« in Puccinijevo opero »Madama Butterfly«.

Socijalna politika

Odpoved stanovanj in lokalov

IV.

Odpoved lokalov zaradi opravljanja trgovine ali obrta.

Ce je kdo lastnik lokalov, za opravljanje trgovine ali obrta, jih more odpovedati le pod sledečimi pogoji: ako je oddal te lokale v najem pred poslednjo vojno ali med vojno in ako je tak lokal njemu ali njegovim otrokom potreben za delo v njem. Čas trajanja vojne se računa do 24. marca 1920, t. j. do dneva obse demobilizacije. Za kakšno delo so prostori lastniku potrebni, ni merodajno. Nujen pa je pogoj, da se v njih opravlja trgovina ali obrt. Če lokal ne služi temu namenu, je odpoved izključena. Potrebovati jih mora lastnik sam ali njegovi otroci. Za otroke je smatrati vse potomce. Dvomljivo je, ali ima pravico odpovedi lastnik tudi tedaj, ako je že za sebe zahteval in dobil v svoji hiši lokal in ako zahteva sedaj druge lokale za svoje otroke, ki jih potrebujejo za delo. Za odpoved lokalov, oddanih v najem po 24. marca 1920, ni nobene omejitve. Taki lokalni se torej lahko odpovejo po oblihi predpisih. Vprašanje je, ali ima pravico odpovedi tudi oni lastnik, ki že ima svoj lokal, v katerem opravlja trgovino ali obrt ali potrebuje za razširjenje obrata tudi sosednje lokale, v katerih izvršuje obrt ali trgovino njegov najemnik? To vprašanje je treba zanikati. Težnja zakona je očividna ta, da lastniku lokalov, ki ima vse predpogoje za izvrševanje kakke obrti, ali je ravno vsled tega, ker nima potrebnih prostorov na razpolago, pripomore do lastnega lokalnega in s tem do eksistence. Gotovo pa ne gre zakon, ki ima ščititi ekonomsko šibkejšega pred ekonomsko močnejšim, za tem, da bi tudi takemu lastniku, ki že ima svoje lokale, dajal pravico povečati jih samo v to svrhu, da lahko razširi svojo obrt in si izboljša svoj ekonomski položaj na rovaš stranke, koje eksistence je odvisna od obrti, ki jo izvršuje v spornih lokalih.

Iz besedila zakona ni mogoče sklepati, da ima pravico odpovedi sploh vsak lastnik, torej tudi tisti, ki je kupil hišo šele po 24. marca 1920. Zakon ima očividno namen ščititi stare hišne lastnike: one, ki so vsled vojnih razmer morali opustiti trgovino ali obrt in oddati lokale drugim v najem, in one, ki jih današnje gospodarske prilike silijo, da si s trgovino ali obrtjo izboljšajo svojo eksisten-

co. Če bi veljalo načelo, da sme odpovedati lokal vsak trgovec ali obrtnik, ki je postal lastnik dotične hiše šele po 24. marca 1920, bi bil najemnik lokalov izročen tako rekoč na milost in nemilost hišnemu lastniku zasebniku, ki bi pod pretjmo, da prodaja sicer hišo temu ali onemu trgovcu ali obrtniku, izsiljeval iz sedanjega najemnika vedno večjo najemnino. Zakon bi se izražal tudi v konkurenčne svrhe: ta ali oni trgovec bi svoj sedanj lokal oddal drugemu kupcu hišo, v kateri ima poslovne lokale njegov konkurent, in mu potem lokale odpovedal. Takim namenom pa socialna zakonodaja ne sme služiti.

Dočim stanovanjski zakon v čl. 5. odstavku 2., omejuje pravico odpovedi na lastnika lokalov, ki sploh nima sedaj nobenih poslovnih prostorov, je pravilnik razširil pravico odpovedi tudi na tiste lastnike ali njih otroke, ki opravljajo na svoje lastno ime izvesten obrat v tuji hiši. Tudi tem priznava pravilnik pravico, da se vselijo v lastni lokal. V tem primeru morajo zapustiti lokal v tuji hiši najkasneje v 8 dneh, ko se vselijo v lastni lokal. Sicer se kaznujejo po čl. 21. v denarju do 6000 Din.

V slučaju, da se opravlja obrat v tuji hiši, ni potreben dokaz, da so lastniku prostori v njegovi lastni hiši potrebni. Dejstvo, da obratuje v tuji hiši, zadostuje, ker je že v tej okolnosti (nevarnost odpovedi, nevarnost zvišanja najemnine itd.) podan pogoj potrebe. Okolnosti, da opravlja obrt v tuji hiši, pa nadomestuje le dokaz potrebe, ne nadomestuje pa tudi pogoja, o katerem govori odst. 1. čl. 11., da je moral lastnik oddati lokal v najem pred ali med vojno. Če je torej trgovec, ki obratuje v tuji hiši, kupil hišo, v kateri so najemnikovi poslovni prostori šele po 24. marca 1920, ne more odpovedati najemniku, oziroma vseliti se v te poslovne prostore. Po besedilu zakona ne more odpovedati niti tedaj, ako je kupil hišo šele pred 24. marcem 1920, a si oddal lokalov v najem on sam, ampak njegov prednik.

V odpovedi mora lastnik označiti obrat, ki ga hoče opravljati in predložiti dokaz o usposobljenosti, če je ta dokaz po posebnih predpisih potreben. Ravnotako mora dokazati, da ustrezajo prostori pogojem za opravljanje dotičnega obrata, če se po zakonu ta dokaz zahteva.

Rok za izselitev je odrejen na leto dni od dne odpovedi, če gre za državne, samoupravne, prosvetne, humanitarne in zdravstvene naprave in zavode širšega javnega interesa, med katere so

Na Jadranu

IV. pismo.

Na parniku »Salona«, 16. maja.

Naše bivanje v Splitu moram izpolniti še s tem, da smo obiskali izkopnine starega mesta Solin (Salona), kjer neumorno deluje znameniti arheolog don Bulić. Tudi v Splitu je napravil don Bulić muzej starinskih znamenitosti. Omenil sem že, da ni namen mojega potopisa, da opisujem znamenitosti, ki jih lahko vsakdo čita bodisi v Baedekerju, bodisi v drugih vodnikih. Zadržujem naj, da opisujem osebnostne vtiske in doživljaje izletniške družbe.

Po odhodu iz Splita smo se najprej dotaknili Omisa, kjer je interesantna dolina Cetine. Omiš ima nekaj industrije, kakor tvornico sardin in pohištva.

Prav prijazen kraj je Makarska, kjer smo si ogledali tvornico sardin. Je to jako čedno letovišče s spomenikom Andrija Kačića Miošića, ki je bil tu v bližini rojen. Velik halo smo imeli z udomačenim beloglavim jastrebov, velikansko ptico, ki svobodno pohaja po mestu. Lastnik lahko dela s ptico, kar hoče, in naš fotograf nas je ovekovečil s pticem skupaj.

Omeniti moram, da imamo na brodu kinooperaterja in da bodo film o našem potovanju videli lahko tudi Ljubljani.

Prenočili smo v Trpanju na polotoku Pelješak (Sabbioncello), ki nima posebnih znamenitosti razen lepega pokopališča. Glede pokopališča bi moral sploh pisati posebno poglavje, kajti

na brodu, so mi dali poskusiti te vrline. Rečem odkrito, da še nisem pil tako dobrega vina in Mukši je poleg mene, ko je pokušal, zavijal oči proti nebu ter vzklical: »Oh, ah; še ob smrtni uri bi pil tako vino in prepričan sem, da bi me obudilo k novemu življenju!« Prišli sem mu rad! Vse je lepo, toda na tem mestu moram pribiti da so se oni, ki so vino prinesli, izkazali skrajno nekoledjalna in neprijateljske. Dali so res pokušati par požirkov, toda potem so steklenice izginile in se niso nikoli več pokazale. To gotovo ni bilo lepo in že takrat smo rekli, da jih bo naše prokletstvo zadelo. Tudi to ni pomagalo; namesto vina so nam dali le naslove vinskih producentov.

Drugi smo se ustavili v Slanem, odličnem manjšem selu, v rojstnem kraju našega komandanta izleta, vrlega Milana Milica. Njegov otač Jas je pričakal na obali in nas peljal v svoj dvorec, kjer smo imeli malo zakusko z izbornimi dalmatinskimi vini. Nekateri so se tu tudi kopali. Slano spada pod Dubrovnik, zato je naš Milan pomenen, da je Dubrovničan.

Ni dolgo potem trajalo in zavili smo v zaliv Gruža, ki je pristanišče Dubrovnika.

Dubrovnik je bil že od nekdaj moje hrepenenje in predstavljal sem si ga vedno kot nekaj jako lepega. Toda vse moje pričakovanje je prekosila divota in krasota tega mesta. Lahko ga nazivljem biser Jugoslavije, z okolico in otokom Lokrumom najlepši kraj naše države.

Tu smo ostali poldrugi dan, toda bilo je veliko premalo. Vse je bilo mimo

mene kaleidoskopično in bilo je preveč lepih vtisov, da bi vam mogel najlepše izbrati in opisati. Kakor v ometnici smo uživali, bodisi prirodo s pomarančami in limonami na drevesih, bodisi umetniške starinske zgradbe, skulpture in slike.

Dubrovnik sam na sebi je velika trdnjava in trdnjavske obzidje s svojimi veličastnimi forti je še danes ohranjeno kot novo. V tem prostoru so veličastne cerkve, samostani in palače dubrovniških nobilov. Vse spominja še na slavno preteklost dubrovniške republike. Ni ene nove zgradbe nisem videl v pravem Dubrovniku, vsaka hiša ima svojo antično vrednost. Prosim, dragi bralci, čitajte kak dober popis Dubrovnika, potem boste videli, kaj hrani to mesto ponosno v sebi, kake zgradbe, kake umetnine in kakšno tradicijo. Na dvoriščih frančiškanskega in dominikanskega samostana, ki jih oklepa krasno umetniško stebrišče, rastejo smokve, pomaranče in limone in koliko se nas je čudilo rumenim sadovom na drevesu. Naše dame so ponavljale verze Goethejeve: »Kennst du das Land, wo die Zitronen blüh'n ...«

Prestavljani smo bili naenkrat v solčno Italijo, ki pa tudi nima lepših krajev, kakor je Dubrovnik. In ko nas je čolnič popeljal na otok Lokrum, ki je ves kot ustvarjena idila, kot raj na zemlji, smo bili dolabla očarani. Dom bivše cesarice Elizabete, kjer je najraje bivala, je sedaj okrevalešče za zanemarjeno deco, kajti naša država je kupila otok Lokrum. Bojim se pa, da

bodo propadli lepi nasadi, parki in eksotične rastline, kajti že sedaj je manj neguje ta paradiz na zemlji — ni kreditov! Privoščim deci, med katero je tudi nad trideset slovenskih otrok, da uživa ta paradiz, vendar sem mnenja, da bi za ta biser bilo bolje, da je v privatnih rokah.

O hotelu Odak, kamor nas je peljal naš dični Juro iz Maribora, smo bili dobro postreženi, zato tudi priporočamo ta hotel posetnikom iz Slovenije.

V naši družbi so se začeli zapletati romani. Krasne Dubrovničanke marsikomu niso dali ponoči spati. Ves mi je vplival na naše mlade fante, da so si izmišljali cele romane, ker jih doživeti niso mogli. Lepi Ciril je bil neprekosljiv in še danes ne vem ne jaz ne on, kolikim Dubrovničankam je pokalo srce po našem obhodu. Pregrešni Mukši, ki je celo pot fantaziral o morski deklaciji, je izjavil, da jo je našel v Dubrovniku. Res je, izginil je za precej časa in našli smo ga končno z g. Hajnrihom pri listu vina. Ker je pil črno vino, smo rekli, da je našel zamorsko, ne morsk — deklcio.

Hvaležni pa moramo biti našemu generalu Takiću, ki nam je bil dober vodnik po Dubrovniku in zlasti v Boki Kotorski, kjer mu je bilo iz vojnega časa vse dobro znano. Blondin je svedva prišel spat zopet zadnji, ko sem jaz že sladko sanjal. Lepe navade, da me zbudi, kajpada ni opustil, zato pa se bom masčeval, ko se vrnem v Ljubljano.

Rečejo tudi lekarne. Za 6 mesecev je odrejen rok, če se je doselil lastnik ali če so se doselili njegovi otroci v dotični kraj šele po 25. juliju 1914. ali pa če opravi obrat v novi tuji zgradbi. Za vse druge lastnike velja zakoniti ali v kraju običajni selitveni rok. Ravnotako tudi za tiste lastnike, ki so se doselili kasneje nego 25. julija 1914, pa so bili že pred tem dnem v dotičnem kraju člani te občine.

V čl. 12. določa pravilnik, da če najemodajalec ali lastnik, ali njegovi otroci v primerih čl. 8., 9., 10. in 11. pravilnika ne uporabljajo tiste dobljene stanovanjske ali lokalne za opravljanje trgovine ali obrte v roku enega meseca, se kaznujejo, stanovanje, odnosno lokal, pa se odstopi prejšnjemu najemniku, če ga hoče zase. Izselitev lastnikova se izvrši po preteku 15 dni, ko postane odločba o tem izvršna. Ta določba čl. 12. se očitno ne tiče primerov čl. 8. in 9., ki so tu pogrešno citirani, kajti v slučaju čl. 8. (odpoved stanovanj in poslovnih prostorov po obliki zakonskih predpisov) gre za izpraznjeno stanovanje, ki ga mora lastnik prijaviti kot izpraznjeno (čl. 13. pravilnika) in s katerim ne more on razpolagati, ampak samo stanovanjsko oblastvo (čl. 140., odst. 1. pravilnika). Razpolagati sme samo s poslovnimi prostori. Ali neuporaba teh prostorov ne more imeti v čl. 12. določenih posledic.

Člen 9. govori o odpovedi stanovanj in poslovnih prostorov zaradi zidanja novih zgradb namesto starih. Nove zgradbe pa so oproščene vseh omejitev, ki

jih vsebuje zakon o stanovanjskih in pravilnik (čl. 24., odst. 1. pravilnika). Člen 12. se nanaša torej samo na primere čl. 10. in 11.

(Dalje sledi.)

Osrednji urad za zavarovanje delavcev. Iz Beograda poročajo, da je minister za socialno politiko odobril proračun osebnih izdatkov Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu, kateremu je podrejen tudi okrožni urad v Ljubljani. Proračun je odobren s pridržkom, da se postavke popravijo v smislu nove pragmatike.

Zdravstveno stanje v Ljubljani. Glasom zdravstvenega izkaza se je v dobi od 13. do 19. maja v mestni občini Ljubljani rodilo 32 otrok, umrlo pa je 11 moških in 8 žensk, skupaj torej 19 oseb in sicer: 5 oseb za jetiko, 2 za življensko slabostjo, 1 za škrlatno, 1 za otroško vročico, 1 za možgansko kapjo, 1 za srčno hibo, 7 oseb vsled drugih naravnih smrtnih vzrokov, 1 oseba pa vsled slučajne smrtne poškodbe. Na nalezljivih boleznih je obbolelo 6 oseb 3 na škrlatno, 1 na davico, 1 na kozah in 1 na otroški vročici.

Brezposelnost v Avstriji. Po uradnih poročilih je bilo v Avstriji sredi marca 170.000 brezposelnih. To število je začelo zadnja dva meseca padati. Začetkom maja je bilo na Dunaju 76.230 brezposelnih, dočim jih je bilo zadnji toden aprila še 79.246. Za delavce prirejajo posebne tečaje, da jih v njih usposobijo za stroke, ki jim zopet pomorejo do kruha.

brava pisanja omenjenega lista (Obzora), Dalmacija se veseli prihoda Čehoslovakov. Dalmacija v tem ne vidi ogroženja jugoslovanskega značaja teh krajev, nasprotno: v številnem prihodu slovanskih bratov vidi ona le ojačanje jugoslovanskega obeležja Jadrana.

Nova narodna skupščina

Dela pri graditvi zgradbe nove narodne skupščine hitro napredujejo. Zidovje je skoraj dovršeno, sedaj se izvršuje že srednja kupola. Palača se nahaja nasproti palači kraljevega dvora, med obema pa se razteza široki bulevar z nasadi. Zgradila se bo namreč veličastna ulica v polkrogu dvora in takrat bo premeščen tudi glavni vhod v konak na ono stran izpred parlamenta.

V zadnjem času so začeli tudi že s kiparskimi deli, ki bodo krasila zunanje lice nove zbirnice. Gradbeno ministrstvo je sklicalo pred kratkim komisijo ter ji poverilo nalogo, da izdela načrt natečaja za skulpturna de-

la ter proračun. Komisijo so tvorili delegati strokovnih organizacij jugoslovanskih umetnikov in delegati gradbenega ministrstva. Razpisana bo konkurenca za 31 večjih skulptur. Potom svojih strokovnih organizacij se je prijavilo k sodelovanju že 30 kiparjev, med njimi se nahajajo vsi naši najboljši umetniki. Predviden način konkurence je za umetnike zelo ugoden in omogoča široko udeležbo. Konkurenca pa bo obenem nudila možnost doseči kar najboljši umetniški rezultat. Ko ministrski svet odobri tozadevni proračun, bo razpis natečaj za skice z določenimi pogoji in termini. Ministrstvo je tudi sklenilo, da ostanejo člani razsodišča isti kot so jih delegirale organizacije na prvotno konferenco in sicer: prof. Momčilo Zivanović, ravnatelj umetniške šole v Beogradu, prof. Seno, ravnatelj akademije umetnosti v Zagrebu, in Fran Tratnik, umetniški konzulent v Ljubljani. Organizacije pošljejo v kratkem svojim članom kipurjem, ki so se prijavili, tozadevna širša pojasnila.

Gospodarstvo

NARODNA BANKA SHS.

Stanje 15. maja 1922.

Aktiva (v milijonih dinarjev; v oklepajih spremembe napram stanju 8. t. m.): kovinska podloga 351.8 (— 2.8), posojila 1488.8 (— 6.1), račun za odkup kronskih novčanic 1238.2, račun začasne razmene 298.1 (+ 0.2), državni dolg 2955.3, vrednost državnih domen 2138.3, saldo raznih računov 218.1 (— 1.9). Skupaj 8688.6.

Pasiva: vplačana glavica 20.8, rezervni fond 5.1, bankovci v obtoku 5480.5 (— 53.6), državni račun začasne razmene 298.1 (+ 0.2), državna terjatev 233.8 (+ 23.4), razne obveznosti 468.3 (+ 20.3), terjatev države za založene domene 2138.3, nadavek za kupovanje zlata 43.5 (— 0.6). Skupaj 8688.6.

TRŽNA POROČILA.

Novosadska produktna borza (22 t. m.) Pšenica: baška 77 kg, 3 odst., pariteta Zenta, 3 vagoni 437.5; baška, 76 — 77 kg, 2 — 3 odst., ponudba 430. Jedmen: baški, 64 — 65 kg, ponudba 285. Oves: baški, 2 vagona, 287.5. Turščica: baška, pariteta Subotica, 3 vagoni 295; baška, 16.5 vagona 251.25 — 255; baška 100 odst. zdrava, 1 vagon 257.5; baška 100, 2 odst. zolta, 1 vagon 290; baška, 10 odst. defektna, 1 vagon 225; baška okrogla, 1 vagon 260; baška defektna ab Bosanski Brod, 30 vagonov 278.75; baška, duplikat kasa, 5 vagonov 278.75; baška okrogla, 2 odst. defektna, povpraševanje 252.5; baška, ab ladja Bosanski Brod, 5 vagonov 275; banatska, pariteta Zenta, 4.5 vagona 251.5; sremska, ponudba 260. Fižol: beli baški, povpraševanje 495. Moka: baška «0», ponudba 655; «2», ponudba 612.5; «3» ponudba 550; banatska «7», 3 vagoni 430. Otrobi v pšenčnih vrečah ponudba 140, v papirnatih vrečah, ponudba 135. Tendence nestalna.

Zagrebski žitni trg (22 t. m.) Postavna baška, odnosno vojvodinska postavna notirajo: pšenica (76 — 77 kg) 440 — 445, turščica zolta 260 — 265, bela 295 — 305, defektna 170 — 250, rž (71 — 74 kg) 365 — 375, ječmen za pivovarne 325 — 340, za krmo 300 — 305, oves 285 — 295, fižol pisani 450 — 600, beli 450 — 550, moka «0» 675 — 705, «2» 650 — 680, «4» 625 — 655, za krmo 225 — 235, ržena 525 — 530, otrobi drobni 160 — 170, debeli do 250. Tendence mirna.

Dunajski živilski sejem St. Marx. (22 t. m.) Dogon: 1030 glav domačega izvora, 886 madžarskega, 278 čkoslovaškega, 735 jugoslovanskega in 13 ru-

munskega izvora. Cene so nazadovale proti zadnjemu sejmu za 1000 — 2000 Ka. Za kg žive teže so notirali vol 1. 16.500 — 18 tisoč, (20 tisoč) Ka, II. 14.500 — 16.300 Ka, III. 12.200 — 14.200 Ka, biki 12.500 — 16.000 Ka, krave 12.000 — 16.500 Ka, slaba živina 10.500 — 11.500 Ka. Konji so notirali: vprežni lahki 4 — 7 milijonov Ka, težki 8 — 14 milijonov Ka, fijakarski 5 in pol — 9 milijonov Ka komad.

DOBAVA.

Dobava drv. Pri intendanturi komande Savske divizijske oblasti v Zagrebu in pri komandah mest v Karlovcu, Varaždinu, Čakovcu in Dolnji Lendavi 4. junija ob 10. dop. ponovne ofertalne licitacije glede dobave drv za garnizije Karlovac, Varaždin, Čakovec in Dolnja Lendava za čas od 1. junija 1923 do 31. marca 1924. Predmetni oglas je v trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani na vpogled.

K trgovskim pogajanjem z Italijo. Te dni sta se vršili v zunanem ministrstvu dve seji, katerih so se udeležili tudi strokovnjaki za pogajanja o trgovski pogodbi z Italijo. Na sejah se je razpravljalo o zahtevah Italije glede kabotaže ob jadranski obali in v rekah Primorja ter o zahtevi, da se italijanskim državljanom dovolijo otvoritve podjetij v naši državi. Delegacija, ki se nahaja v Beogradu, je dobila nastopna navodila: V nadaljnjih pogajanjih z Italijo o kabotaži ob jadranski obali naj se zastopa stalne reciprocitete kot pogoj za izpolnitev te italijanske zahteve. Glede drugega vprašanja o dovoljenju prostega obrtnega izvrševanja za italijanske državljanse se ni sklonilo nič, vendar se bo ta predlog najbrž odklonil, ker se taka koncesija ni dovolila še po nobeni doslej sklenjeni trgovski pogodbi tujim državljanom. Načeljni bivanje na našem ozemlju, kakor tudi otvarjanje obratov se bo dovoljevalo samo onim tujim državljanom, ki imajo ta posestva in podjetja še izza časa pred vojno v Jugoslaviji.

Udeležba tujih dežel v naši izvozni trgovini meseca januarja. Izvozilo se je v tem mesecu iz države 159.487 ton in 140.126 komadov v skupni vrednosti 329.547.207 Din. Največ se je uvozilo v Italijo, in sicer 28.76 odstotka, potem v Avstrijo 23.89 odstotka, v Čkoslovaško 12.20 odstotka, v Švico 9.04 odstotka, v Nemčijo 5.06 odstotka, v Madžarsko 5.01 odstotka, v Francijo 4.28 odstotka, v Anglijo 2.78 odstotka, v Grčijo 2.5 odstotka, v zasledene kraje pa 1.35 odst., na Reko 1.24 odst., v Turčijo 1.14 odst. ostale v razne druge države.

Proti zavarovanju v inozemstvu. Iz Zagreba poročajo: V trgovinskem ministrstvu se nahaja prošnja, v kateri se našim 7 tvornicam sladkorja dovolijo direktno zavarovanje v inozemstvu. Po preračunanju bi znašala vsota, katero bi morale te tvornice letno plačati v inozemstvo, okoli 10 milijonov dinarjev v našem denarju. Ker imamo v državi dovolj zavarovalnih društev in ker bi pomnilo oddajanje take letne vsote v inozemstvo, veliko škodo za naše gospodarstvo, je za trdno pričakovati, da ministrstvo ne bo ugodilo tej prošnji.

Dohodki glavnih carinarnic v prvi dekadi maja so znašali 47.75.137 Din. Največ dohodkov so imele carinarnice: v Zagrebu 7.209.321 Din, v Beogradu 5.765.140 Din, Ljubljana 4.818.631 Din, Novi Sad 3.522.771 Din, Maribor 3.277 tisoč 188 Din, Beždan 3.195.757 Din, Subotica 3.172.303 Din, Sarajevo 2.025.000 dinarjev, Skopje 1.605.745 Din. Osišek 1.573.068 Din, Rakek 1.378.329 Din, Zemun 1.378.465 Din, Jesenice 1.232.160 Din, Sisak 1.060.256 Din, Split 1.010.423 dinarjev, ostale carinarnice so imele dohodke pod 1 milijonom Din. Od 1. avgusta 1922. do 10. maja znašajo skupni dohodki carinarnic 1.135.738.509 Din.

Cene krmi padajo. Zadnji dež, ki je padel o pravem času in ga je bilo dovolj po celi državi, je bil velike koristi tudi za travnike in njive z deteljo. Izgledi dobre košnje so se s tem še zboljšali. Zato so začele cene stari krmi rapidno padati po celi državi in že malokdo rad plača 100 dinarjev za metrski stot sena.

Carinska šola v Beogradu. Dne 15. maja je bila otvorjena v Beogradu

car. šola, ki jo morajo obiskati vsi oni uradniki, ki so že tri leta v službi ter oni začeni carinski uradniki, ki nimajo predpisane kvalifikacije. Izpričevalo o dovršeni carinski šoli se smatra za zakonito kvalifikacijo za carinsko službo. Šola se nahaja v prostorih beogradske carinarnice na Savi.

Oslješka livarna in tovarna strojev poveča radi sklepa glavne skupščine z dne 17. t. m. glavnico od 1.25 milijona na 2.50 milijona Din.

Stanje živine v Srbiji. Ze nekaj časa poroča srbsko časopisje, da so se letos v velikem številu pojavili tako vrani golubaški komarji. Ti komarji napadajo v trumah živino in jo s strupenimi ušodljivimi opikajo na občutljivih mestih. Radi teh pikov živina oboli in čisto pogine. V samem Prokuplju je poginilo do sedaj 2000 ovac in 1880 goved. Veter zanaša mušice tudi v druge kraje, zlasti v Vojvodino in Rumunijo. Kmetje mažejo živino s katranom in palijo na paši gnoj, da na ta način vsaj deloma obvarujejo živino. Znanstvenost je te mušice imenovali «anulla golubacensis».

Finančni zavodi Jugoslavije. Srbsko časopisje poroča, da se nahaja po službenih podatkih sedaj v Jugoslaviji 555 denarnih zavodov. Od tega števila odpade na Beograd 61, a na ostalo Srbijo 102, skupaj torej 223 zavodov (39%); v Bosni je 67 zavodov, od tega odpade na Sarajevo samo 17, na Banat, Bačko in Baranjo odpade 110 denarnih zavodov, na Slovenijo 9 in na Dalmacijo 11.

Jugoslovansko-rumunski rečni promet. Dne 20. t. m. je bil upostavljen rečni promet med Jugoslavijo in Rumunijo. Tozadevni sporazum je bil od delegatov obeh držav podpisan v Kološvaru. Ladje bodo obratovale med Velikim Bečkerekom in Temesvarjem. Rumunska vlada je že pričela graditi veliko luko v Temesvaru.

Valutna konferenca v Švic. Švicarski gospodarski svet je za 20. maja sklical v Basel valutno konferenco. Iz Beograda je bil na konferenco povabljen profesor dr. Paja Stanišić. Za sodelovanje na tej konferenci se je dosedaj prijavilo 8 držav.

Naraščanje grške drahme. V početku tega leta je notirala grška drahma skoro al pari z našim dinarjem. Kmalu pa je pričela naglo naraščati, in sedaj velja 100 draham že okoli 170 do 175 dinarjev. To krepko naraščanje drahme je nastopilo radi prostega izvora tobaka in svilenih kokonov.

Otok bankovcev v Madžarski se je povečal od 8. do 15. t. m. za 4.42 milijarde na 108.40 milijarde kron.

Nova ureditev deviznega kliringa s strani Avstrijske narodne banke. Avstrijska narodna banka objavlja, da bo vršila od 22. maja devizni kliring vsak dan razen sobote.

Preskrba Dunaja z ameriško živino. Avstrijsko poljedelsko ministrstvo je izdalo dovoljenje, da dobiva Dunaj do konca julija vsak teden po 300 komadov ameriške goveje živine. Pri transportu živine pride koncem tekočega tedna na Dunaj. Časopisje predlaga, naj se meso te živine prodaja brez posredovanja živinskih mešetarjev. Ameriško živino so Dunajčani začeli uvažati, ker je baje zadnje čase prihajalo na tamošnji trg premalo živine iz Madžarske in Jugoslavije.

Avstrijski narodni svet sprejel trgovinsko pogodbo z Italijo. Na predčerašnji seji je avstrijski narodni svet sprejel trgovinsko pogodbo z Italijo. Poslanec dr. Ellenbogen je pogodbo ostro kritiziral in jo označil kot najslabši dogovor, ki se je kdaj sklenil.

Francosko-avstrijska pogajanja za trgovinsko pogodbo so se pričela dne 22. maja v Parizu. Avstrijo zastopa poslanik Eichhoff in delegacija pod vodstvom sekretarja šefa dr. Schüllerja.

Ukinjenje madžarskih izvoznih pristojbin. Madžarsko finančno ministrstvo je naredbenim potom ukinilo nastopne izvozne pristojbine na: črešnje, višnje, ostronice, ribezelj, sladkorne melone, (dinje) rdeče in zlate češnje, vodene melone (dinje), aprikoze in broskve, orehe, za lupino, čiste orehe, zajce, fazane, divjačino in perutnino.

Madžarski izvoz vina v Čkoslovaško. Zaradi neuspeha madžarsko-čkoslovaških pogajanj za sklenitev trgovinske pogodbe tudi ni prišlo med obema državama do sporazuma o izvozu madžarskega vina v Čkoslovaško. Čkoslovaška je bila sicer pripravljena, dovoliti uvoz 250.000 hl vina in bi v ta namen tudi znižala uvozno carino na vino za polovico. Po madžarskih vesteh je Čkoslovaška zahtevala prevelike izvozne kontingente v Madžarsko, zaradi česar so trgovinska pogajanja ostala brezuspešna.

Veliki sejem v Padovi. Za posetnike je dovolilo italijansko ministrstvo za trgovino, da se izdajajo vizumi na potne liste po znanih pristojbinah v iznosu dveh zlatih lir mesto deset. Sejmske legitimacije, na podlagi katerih dovolijo italijanski delegat v Ljubljani vizum po znanih pristojbinah, se dobijo v trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani.

Rumunska žetev v letu 1922. V preteklem letu se je pridelalo v Rumuniji v tisočih vagonov: pšenice 250.4, rži 23.4, ječmena 204.2, ovs 133.6, koruze 204.8, krompirja 111.6, sladkorne pese 33.1.

Prevoz svežih rib z Jadrana v Prago. Med italijansko in čkoslovaško železniško upravo je bil sklenjen sporazum glede transportiranja svežih rib z Jadranskega morja v Čkoslovaško. Tako bo imela Praga vsak dan sveže ribe, ki jih bodo prodajali italijanski ribiči.

Naši kraji in ljudje

Ivan Endlicher

Mladi apostol jugoslovanske ideje Ivan Endlicher, kolega zemski ostanki bodo prihodnji teden prepeljeni iz Gradca v Ljubljano, je bil rojen dne 9. julija 1891. v Ljubljani. Ko je dovršil osnovno šolo, je odšel na Sušak, kjer je obiskoval tamošnjo gimnazijo. Kot navdušen srednješolec se je tu pričel zanimati za kulturne in politične razmere slovanskih narodov. Na Sušaku se pričena tudi doba njegovega političnega dejstevovanja, ki je stremelo za tem, da se mlada jugoslovanska inteligenca poprime dela, ki naj bi vzbudilo misel za kulturno in politično uedinjenje Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Oblasti so kmalu prišle na sled temu delovanju in začele Endlicherja leta 1912. brezobzirno preganjati. Leta 1913. je bil za dobo petih let izgnan iz Sušaka. Politijski organi so izvedli v njegovem stanovanju hišno preiskavo in odnesli vse stvari iz njegove sobe. Na Sušaku so imeli Endlicherja najprej en dan v občinskem zaporu in nato drugi dan na Reki v sodnem zaporu. Tretji dan so ga v spremstvu orožnikov odvedli na kolozdvor in prepeljali v Ljubljano. Da je Ivan tudi v Ljubljani nadaljeval na Sušaku začeto delo, je znano. Ze zadnjič smo obilno orisali vse njegovo delovanje, njegovo obsodbo pred ljubljanskim izjemnim sodiščem, njegovo pot v grške ječe in njegovo mučeniško smrt za jugoslovansko idejo. Ivan Endlicher je izdihnil svojo plemenito dušo dne 5. septembra 1915. točno opoldne. Njegove od trpljenja udre oči sta za večno zatisnili njegova mati in sestra. Dne 7. septembra je bil Endlicher pokopan na grškem pokopališču. V svojih zadnjih trenutkih je Ivan vedno mislil neizmerno bolj svoje matere, ki ga je iskreno ljubila. Ko je bil že skoraj v nezavesti, je naprosil duhovnika, ki je vstopil v njegovo celico, naj po njegovi smrti tolaži mater, ki mu je vedno s pravo materinsko ljubeznijo stala tudi v najtežjih časih ob strani.

Osem let že počiva Ivan na grškem pokopališču. Koncem tega meseca pa bodo izkopali njegove kosti in jih prepeljali v Ljubljano. In tako bo Ivan Endlicher

počival v svobodni jugoslovanski zemlji, za katero je žrtvoval svoje življenje.

Čehi na Jadranu

Znano je, da prihajajo Čehi v zadnjem času v velikem številu na letovišča v razna naša pomorska mesta. Pred nekaj dnevi je priobčil zagrebški «Obzor» oster napad na Čeha, češ, da so prišli že tako daleč, da nazivajo Jadran za «naš, čkoslovaški» Jadran in da sistematično nakupujejo v Dalmaciji hotele, zdravilišča in vse, kar je na prodaj. Tudi beogradska «Politika» je objavila o tem članek, ki je naperjen proti Čehom, čeprav ne tako hujskajoče, kakor «Obzor».

Splitska «Novo Doba» odgovarja stvarno na te neosnovane napade in navaja za to tudi konkretne dokaze. Ona povdarja, da je v celi Dalmaciji le šest hotelov v českih rokah. Članek nadaljuje prav umestno: «Stevilno prihajanje Čehov na našo rivijero je samo sreča za naše kraje. Na tisoče in tisoče ljudi živi od tega. Dočim odhajajo Francozi, Angleži in Amerikanci na francosko ali italijansko rivijero, prihajajo k nam Čehi, ker ljubijo morje in slovansko bratsko srce. Prihajanje Čehov v naše kraje pa je tudi v ekonomskem pogledu za nas velikega pomena. Nedavno so poročali časopisi, da je naše praško poslaništvo izdalo že 40.000 potnih listov za naše Primorje. Število Čehov, ki žele obiskati naše Primorje, pa bo gotovo preseglo 60.000. Na ta način prejme država le od vidiranja potnih listov več milijonov. Naše železnice prejmejo za prevažanje potnikov Čehov okoli 32 milijonov dinarjev, parobrodne družbe okoli 24.036.000 dinarjev, a razen tega moramo upoštevati, da stane življenje za 20 dni to ogromno množico ljudi skoraj 126 milijonov dinarjev. Iz tega je torej razvidno, da se obogatiti naša država od prihoda tolikega števila Čehov za okoli 182 milijonov dinarjev.»

Svoja stvarna izvajanja zaključuje list z besedami: «Dalmacija ne odo-

Zvonimir Kosem:

Maj

I.

Dan je vzblestel visok, širok, z oranžnimi plameni v dalje kipeč.

Vstala je in val svetlobe ji je zalil lakti, grudi, vrat. Trikot pristanišča, pod visokim nadstropjem šumečega, pa se je iz smaragdih barv morja zaliskal kakor pozlačena, z demanti posejana ploskev, ko je stopila od postelje k oknu in obstala, zamaknjena v svetle dalje. Tiho se je nasmehnila belim jadrnicam, bizarnim valovom, veselim krikom mornarjev in solacu nad morjem; in razleknila je lakti, kakor da hoče za tistimi napetimi jadrni, za valovi, za vriski nad valovi, za solncem ...

Ali ko se je obrnila od okna in se je posvetil njen obraz v profilu sredi vedrine morja in neba, se ji je izvil iz ust lahken vzkriz in roke so ji omahnile: šopek v tenki vazi na mizi, sinoči še svež, dehteč, je strmel v njene oči ovenel, siv, kakor mrtvaška lobanja — pod jutranjim solncem povešeni cvetovi so bili mrtvi ...

Pograbila je slamnik in z drhtečimi nstnicami hitela mimo mize.

«Marjetica, marjetica, nisi lagala! Ne ljubiš me, Tinko!»

Stekla je iz sobe, zaloputnila vrata in drvela po stopnicah navzdol, kakor da beži iz mrtvašnice.

II.

«Anita!» —

Ležal je v visoki pisani travi, s cigareto v ustih, in jo vedno in vedno klical z najslajšimi imeni.

«Ali si kaj huda, Anita?»

Tako jo je izpraševal ves dolgi večer, ko se je karmin večerne zarje pokojno ovijal sočnili, smokvinih vej in drsel v blestečih kapljah preko temnih vrhov cipres nad gajem.

In iz trave, kjer je sedela, je zvončkljal njen glas trudno:

«Saj me ne ljubiš, Tinko, saj me ne ljubiš!»

On pa se je tiho priplazil do nje in siknil iz trave:

«Zakaj mi ne odgovoriš? Jaz hočem vedeti, če si kaj huda.»

Videla je, kako se mu oči sovražno svetijo, kako se mu ustnice tresejo, in nehoti mu je izmaknila roko.

«Nikoli me nisi ljubil, Tinko!»

In je skrlila obraz v travo in telo ji je vzdrhtelo v joku.

Objel jo je, strastno, vroče.

«Anita, ti misliš, da si mi pogledala v dušo? Kako se motiš! Moje duše ne poznaš in je ne boš poznala nikoli!»

Hotela ga je pahniti od sebe:

«Ne dotikaj se me, več, žival, ne govori o duši, ki jo imaš samo na jeziku! Za ljubezen, ki sem ti jo dala, mi povračaš laž. Laž v pogledu, bosed, smeju! Jaz pa hočem ljubezni, drugega nič!»

Pa namesto da bi mu rekla žal besedo, namesto da bi ga pahnila od se-

be, se je skozi solze nasmehnila in ga objela z obema rokama:

«Tinko, saj ti verjamem! Ti ne lažeš, Tinko! Zato me ne izprašuj več.»

Nenadoma je poskočila, zabrodila po travi in se vrnila z marjetico. In vsa se je svetila pred Tinkom.

«Marjetica bo povedala, če me ljubiš ali ne, Tinko!»

In je pričela trgati listič za lističem in govorila:

«Ljubiš — ne ljubiš! Ljubiš — ne ljubiš!»

«Ljubiš!» je hotel končati on, naslonjen ob njeno ramo, ko sta se blizala njena prstiča zadnjim lističem.

«Ne ljubiš!» je končala in odtrgala zadnji listič.

In je omahnila v travo in zalitela kakor otrok ...

«Ljubiš, ljubiš!» se je sklanjal nad njo njegov obraz in v njeno naročje so se vsipale z njegove roke rože, rdeče, dehteče.

«Marjetica ne ve nič. Anita, marjetici ne smeš verjeti! Vzeml te moje rože, najlepše majske rože s seboj, in jutri, ko boš vstala, boš vedela, da je moja ljubezen kakor ti zlati cvetovi, vedno sveži, nevenljivi ...»

A ona se ni dala utolažiti.

III.

Marjetica, marjetica, ti ne lažeš nikoli! Nisi lagala večeraj in šopek je ovenel čez noč — namesto cvetja siva mrtvaška lobanja na mizi ...

Na otomani je ležala s prsti zagrebjenimi v blazino, ob nogah na tleh razbito vazo z mrtvinimi rožami ...

Iz življenja in sveta

Poslednji dnevi Puškina

(Iz Oerbljeve zbirke «Ruski poeti».)

Začetkom meseca oktobra 1836. se je Puškin preselil v mesto (t. j. Petrograd), na Mojko, k Njevskemu mostu, v hišo knežinje Volkonske. Skoro nato so se po mestu lele širiti različne lažljive govorice, popolnoma nelaskave za družinsko čast Puškinovo. Zatem so se pojavila anonimna pisma, ki so prisilila Puškina, da je pozval na dvoboj sina holandskega poslanika Dantesa de Gekereana.

Dvoboj bi se imel vršiti 27. januarja 1937. ob petih popoldne. Za kraj dvoboja je bil določen mali trg za komandantsko dačo na Črni Rečki. Dvoboj se je začel v resnici vršiti. Puškinov sekundant je bil polkovnik Dansac, a Dantesov vicont j' Archiac. Dantes je ustredil prvi — in Puškin je padaje vzkliknil: «Je crois, que l'ai la cuisse fracassée». Nato se je malo dvignil, oprl na levo roko in ustredil kot drugi na vrsti — in Dantes je padel. Ko je Puškin opazil, da teče Dantesu kri iz prsi, je vzkliknil «bravo» in vrget pištolo v stran. Puškin je bil ranjen v desno stran trebuha, krogla mu je zdrobila gornji del kosti med stegnom in bokom ter globoko prodrla v trebuh, kjer je obtičala. Rana je bila smrtna. Puškina so nato posadili na voz in odpeljali domov. Pri vratih v hišo je srečal Puškina njegov osební sluga in ga skrbno nesel po stopnicah. «Ali si žalosten, ko me neseš?», ga je vprašal Puškin. Slekli so ga in položili v kabineto na posteljo. Vstopila je žena. Prijel jo je za roke, jih prižl cel v ustne. In dejal: «Hvala bogu, še sem živ. In ti si poleg mene!» Na vprašanje došlega zdravnika, ali ne želi videti koga svojih bližnjih, je Puškin obrnil svoje oči h knjižnici in rekel: «Zbogom, prijatelji!» S kom se je ta trenutek poslavljajal, ali z živimi, ali z mrtvimi prijatelji — je neznano. Nato je zapal v smrti bol, ki je trajal 45 ur.

V. A. Zukovski, ki je zapustil ginjliv opis Puškinove smrti, je vsak dan hodil poročat carju o njegovi bolezni. «Reči gosudarju», je dejal Puškin Zukovskemu, «da mi je žal umreti: bil bi ves njegov. Reči mu, da mu želim dolgega, dolgega carovanja, da mu želim sreče pri njegovem sinu, sreče v njegovi Rusiji!» V noč na 28. januar je dr. Arend prinesel umirajočemu nastopno pismo carja: «Ako nama bog ne da, da se snideva na tem svetu, Ti vse odpušчам in Ti pošiljam zadnji svet: umri kot kristjan. Glede žene in otrok se ne vznemirjaj: vzamem jih v svoje okrilje.» — «Reči gosudarju», je tedaj dejal Aleksander Sergejevič, da mi je žal izgubiti življenje zato, ker mu ne morem izraziti svoje hvalečnosti, da bi bil ves njegov.» — Poslali so po svečenika. Puškin se je izpovedal in prejel zadnjo popotnico. Tik pred smrtjo je Puškin nekoliko oživel, obraz se mu je zjasnil, oči so se mu bistro odprle in dejal je: «Končano je življenje! Težko miham, duši me!» — In največjega ruskega poeta ni bilo več. Smrt je nastopila tri četrti na tri popoldne dne 29. januarja 1837.

«Drugi dan» pripoveduje V. A. Zukovski, «smo ga, Puškina, njegovi prijatelji lastnoročno položili v krsto, a tretji dan proti večeru smo ga ponesli v Konjušno

cerkev. A oba ta dneva je bila soba, kjer je Puškin ležal na mrtvaškem odru, neprestano polna ljudstva. Seveda, več ko deset tisoč ljudi je prišlo, da bi ga videli, mnogo jih je plakalo, drugi so se dolgo mudili, kakor da bi hoteli videti njegov obraz, bilo je nekaj čudovitega v njegovih nepremičnosti sredi tega gibanja, in nekaj glinjivo-tajnstvenega v tej molitvi, ki se je tako tiho, tako monotonno čula sredi tega žalostnega šepetanja.»

Med pogrebno svečanostjo je bil ves trg nasproti cerkve poln ljudstva, kakor tudi cerkev ni mogla sprejeti vseh onih, ki so se želeli posloviti od pokojnega poeta — slave Rusije. Poslavljajoč se z zadnjim poljubom je Zukovskij krepko objel brezdušno telo svojega prijatelja, ga dvignil iz krste in ga dolgo prižemal k svojim prsim, držeč ga v objemu.

Puškinovo truplo je bilo po njegovi volji prenešeno v Svetogorski Uspenski monastir, 4 vrste od Mihaajlovskega (Puškinove domačije), in je bilo tam pokopano dne 5. februarja pred žrtvenikom blizu stare monastirske cerkve. Nad posvećim grobom se dviga spomenik iz belega marmorja z napisom: «Aleksander Sergejevič Puškin».

Vreme o binkoštih

Piakošni prazniki so ravno v oni dobi, ko je najlepše za izlete, ne še prevroče, dan dolg in zunaj, v prirodi še vse pomladansko sveže. Ker je to čas birmo, ki je za botrice in birmance vevležen dogodek, in v vsem življenju preprostega človeka eden najimennitnejših letnih mejnikov, je razumljivo, da ostane potek teh dni vsem v živem spominu.

Binkošti so na jako slabem glasu v vremenskem oziru. Toda ta ljudska sodba se letos ni obnesla. Par dni pred prazniki smo imeli najhladnejše dni letošnjega majnika, ki so prinesli nov sneg na planine, zjasnenje, nato pa je prineslo jako hude slane, in sicer ne le po dolinah in ravninah, marveč posebno še v višjih legah, po hribovskih njivah. K temu je treba pripomniti, da je ta vremenski preobrat bil precej oddaljen od slavnih vremenskih označevalcev Servacija, Pankracija in Bonifacija, kar osvetljuje in podpira že izrečeno trditve, da nastopajo toplotne reakcije na vse majniške dni povprečno precej enakomerno.

Izjasnenje za praznike nam je prinesel veliki maksimum, ki se je od Španije in Biskajskega morja razširil preko Francije in Alp daleč proti vzhodu. Depresija, sicer plitva, a jako daležljiva, se je odpeljala počasi preko Balkanskega polotoka proti Črnemu morju, in z njo je potovalo deževje. Na binkošni ponedeljek se je že pojavila severozapadna struja v ozračju ter prinesla hkrati nevlitno razpoloženje, ki pa si doslej še ni našla večjega duška — vsaj pri nas ne. V ponedeljek se je sicer držalo že jako bojevitno, ali do eksplozije vendarle ni prišlo. Tako tudi binkošti letos niso izpolnile one vremenske vloge, ki jim jo pripisuje ljudska govorica.

Jako razveseljivi vremenski dogodki se poročajo iz vseh koncev naše

države. Povsod je vladala že slina suša, nastopala je že jako resna nevarnost za letino, sedaj pa se je k sreči vse dobro izteklo. Da ne bo dvoma o enakopravnosti ver v Jugoslaviji, naj opozorimo na številne molitve, ki so se vršile med pravoslavni za dež. In glej, Bog je poslal dežja obilo! V Vojvodini, Slavoniji, Sremu in Srbiji je pričelo deževati že v četrtek kakor v Sloveniji in Hrvaški; tudi v petek je deževalo, najbolj pa je lilo v noči od petka na soboto in v soboto, dne 19. maja — dočim se je na soboto pri nas že povsem zvedrilo in zjasnilo. Z dežjem se je mešala na mnogih krajih, osobito v Severni Srbiji, tudi toča, ponekod provzročivši veliko škodo; in tudi jako velik hlad je zavladal. Dežja je padlo dovolj za polje v vseh pokrajinah razen v Črni gori in menda v Dalmaciji, odkoder še ni pomirjivih vesti. Zita so se zopet popravila in sedaj kažejo jako dobro.

Selski romanček

V lepi dolenski vasi služi Janez pri petični vdovi in postavni posestnici za hlapca. Že pred leti, ko je stopil v službo, se je zaljubil v sosedovo služkinjo in se pomenil z njo, da sta kupila zdravo hčerko. To pa menda ni bilo po volji mladi vdovi, ki niti štirih križev še ne nosi na hrbtu, ali pa ji je bilo prav, da je njen hlapec vestransko priročen. Kratkotrajno — pred dnevi se je po vasi in okolici raznesla vest, da tudi vdova nekaj nabavlja na račun božjega blagoslova. Saj to bi ne bilo še tako budo, toda ko je novico izvedela tudi prva Janezova ljubica, se je na vrat na nos odpravila s svojo sestro v vas, da povpraša Janeza, kako in kaj ...

Janeza pa je ta nenadna interpelacija bive ljubice tako razjezila, da je pograbil železne grablje in niš kaj umerjeno začel udrihati po svoji ljubici in njeni sestri. V hipu se je na mestu zbrala vsa vas, moške so pomirili razjarjenega Janeza, ljubica in njena sestra pa sta se s težkim srcem odpravili nazaj domov. Janez čaka na zasluženno plačilo, lepa in vnetá vdova pa se veseli in ponaša, da je prekosala mlado devojko.

Poljubljam roko, milostiva

Iz Savinjske doline piše ga. O. K.:

«Najlepši naš podrav je: «Klanjam se ali pa sokolski zdravje» — to je tudi pristno naša. Poljubljati roko sploh je nezmišl, ker je v zadregi (?) možki kakor tudi ženska. Kadar pa možki poljubi ženski roko iz prirsčnosti ali spoštovanja, ali iz občudovanja, pa se tudi ne bo na to oziral, kje in kdaj bi smel to storiti. Stori bo to pač v trenutku srčne potrebe. Ne da se določiti ne kraj, ne oseba (mati, nevesta itd.) in manj forma. Slučaji so individualni kakor v ljubezni. Lahko se pa tudi zgodi, da je storil ljubeč možki izredno mnogo za žensko. Ali je potem pregreha, če ženska hvaležnost in — poljubi ona roko možkemu, ki se je izkazal izredno plemenitega? Da tega ne bo storila na ulici, je umljivo.

Izraz «milostiva» doni naravnost neprijetno. Nekaj pa je vsekakor na stvari (oprostite, da si upam to trdit!). Dandanes je vsaka kuharica, vsaka natakarica itd. gospodinja; če je potem drugače vzgojena in drugi družbi pripadajoča devotna, gospodinja (včasih seve žalibog tudi goskica!), se mi zdi pravilno. Ravno tako se reče o dobri kmetici ... ta dobro, ta plemenita žena, a reče se tudi o kaki plemeniti gospej ... ta dobro žena. Žena je torej izraz, ki že vsebuje nekaj dobrega, nekaj plemenitega in to ne glede na stan. Če ne mislimo na stanove, potem doni žena, gospa tako milo, tako blago. Ker pa živimo v stanovih, dastavno se čutimo demokrate, in bomo, žal, tudi živeli v njih, saj že različne sposobnosti posameznikov delajo stanove, dastavno jih lahko na drugi strani druž — bratstvo, ljubezen — so izumili najrazličnejše šarže in titulacije za moške in ženske: milostiva, prečastita sestra, prevzvišeni, Vaše blagorodje itd. Lepa domača beseda je izgubila veljavo, smešno in visokomerno se vsiljuje. Gospa je padla. Vsaka klepetnica je danes gospa, če le obleče gosposko krilo. Naj bi se raje tem reko milostne! Gospa pa naj bi stala visoko nad njimi: v zunanjosti kakor v srčnosti. Gospa je danes vsak mešetar na selmu, vsak nepridiprav — in tudi vsak resen, pošten mož je tudi gospod. Če stakinja govori o svoji gospej, potem navadno zabavlja na zelo nefin način čez njo; če pa go-

vori o svoji milostivi, da ne upa reči ničesar, čeravno je znabliti bolj neznosna. Če se žena čuti gospo, jo upajo (v primeru zavisti) ignorirati različne frajlice; če pa se prav naduto drži za milostivo, pride vsak vsaj z navideznim spoštovanjem in strahom k nji ali vsaj v lice se ne upa rogati. — V marsikateri družbi sem že očito odklonila naduti izraz «milostiva», a imponirala sem s tem le manjšim, drugim se je zdelo to smešno. Poznam ravnotako gospode, ki načelno nagovarjajo dame samo z gospa, a gledala se jih je zelo postrani in hočeš nočeš so morali zopet spremeniti svoje načelo. Kaj je temu krivo? Jaz pravim: najrazličnejše titulacije sploh! Kdo ima moči in vpliva dovolj, da jih odpravi?

Indijski kraj in ločitev zakona

Povodom ankete o ločitvi zakona je objavila neka italijanska revija zanimiv, jako star indijski napis, ki se nahaja na znamenitih vratih prestarega mesta Agre in je ravno radi tega vprašanja zelo značilen. Napis govori namreč o izkustvih, ki si jih je pridobil neki hindustanski vladar z ločitvami zakona. Napis se glasi v prevodu sledeče: «V prvi polovici vladanja kralja Juleba, je bilo v enem letu sodno ločenih 2000 zakonov, in sicer s privoljenjem obeh strank. Ko je kralj Juleb zvedel za to, se je tako razjutil, da je takoj prepovedal ločitev zakona za vso državo in proglasil zakon za svet in neločljiv. Posledica je bila, da je bilo v njegovem carstvu takoj naslednje leto sklenjenih 3000 zakonov manj, dočim je število dokazane kršitve zakonske zvestobe poraslo na 7000. Nad 300 žen je bilo sežganih na grmadi, ker so zastrupile svoje može, 75 mož pa obešenih, ker so ubili svoje žene. Stvari, razbite po hišah v zakonskih preprih, so predstavljale vrednost treh milijonov rupijev. Kralj je bil zato primoran, da je v svoji državi zopet dovolil ločitev zakona».

BLUZE

najnovejših modelov so ravnokar došle.

A. & E. Skabernè Ljubljana
Mestni trg 10.

Prva hrv. slav. delniška družba za sladkorno industrijo, Osijek.

V. Emisija.

Oglas.

Izvanredni občni zbor Prve hrv. slav. delniške družbe za sladkorno industrijo Osijeku, od dne 16. marca 1923. je sklenil, da se delniška glavnica zviša

od Din 6,250.000.— (K 25.000.000.—) na Din 14,000.000.—

z izdajo kom. 62.000 novih delnic po Din 125.— nominale. Ob enem je ravnateljstvo pooblašćeno, da v smislu § 8 družbenih pravil istega sklepa, provede emisijo in ustanovo njene modalitete.

Na temelju gornjega pooblastila pristopa podpisani ravnateljski svet k emisiji pod spodaj označenimi pogoji.

1. Lastnikom starih delnic nudi ravnateljstvo 50.000 komadov novih delnic s pravom, da na vsako staro delnico subskribirajo eno novo delnico z doplačilom od Din 500.— po delnici tel quel.

2. Pravo na nabavo novih akcij mora se izvršiti z istočasno predložitvijo plaščev starih delnic (brez kuponskih pol) ter takojšnjim doplačilom pod točko 1. odrejenega emisijskega zneska v roku

od 18. maja do inkl. 5. junija 1923.

med uradnimi urami pri blagajni Jugoslovanske banke d. d. v Zagrebu, ali pri njenih podružnicah v Beogradu, Brodu na Savi, Crikvenici, Karlovcu, Novom, Novom Sadu, Osijeku, Subotici, Varaždinu, Vukovaru in njeni

menjalnici v Ljubljani, Kolodvorska ulica 26

oziroma pri blagajnah Živnostenske banke v Pragi in njene podružnice na Dunaju.

3. Delnice, na osnovi katerih je delničar prijavil svoje opcijsko pravo, bodo opremljene s štampiljo „Opcijsko pravo na emisijo 1923 izvršeno“, ter se bodo vrnile lastniku ob enem s potrdilom o vplaćanem znesku.

4. Potrdilo o plaćilu se bode zamenjalo z onim številom novih delnic, ki odgovarja vplaćanemu znesku v roku, ki se bode objavil v službenem listu, in sicer na onih in istih mestih, kjer so bila dotična potrdila izdana.

5. Delničarji, ki ne izvršijo po gornjem navodilu svoje opcijsko pravo na nove delnice, in ne položijo opcijske zneske v zgoraj označeni dobi, zgube opcijsko pravo.

6. Za uspeh emisije jamči Jugoslovanska banka d. d. v Zagrebu.

7. Radi prevzetja preostalih kom. 12.000 novih akcij po višji ceni, je dogovorjeno z bančno grupo, nahajajočo se pod vodstvom Jugoslovanske banke d. d. v Zagrebu.

8. Nove delnice participirajo na poslovnem uspehu od 1. aprila 1923.

9. Tiskovine, potrebne za subskripcijo, se dobijo na zgoraj omenjenih subskripcijskih mestih brezplačno.

10. Takse, katere se eventualno z ozirom na to emisijo imajo plaćati v inozemstvu, mora vsaki delničar, vršivši tam svoje opcijsko pravo, plaćati pri odnosnem subskripcijskem mestu iz lastnih sredstev in sicer o priliki izvršitve tega prava.

Osijek, dne 16. maja 1923.

Ravnateljski svet

prve hrv. slav. delniška družba za sladkorno industrijo.

„Pri nizki ceni“

Ign. Zargi, Ljubljana, Sv. Petra cesta 3

nudi cenjenim odjemalcem

veliko izbilo potrebšćin za šivilje in krojače. — Damsko, moško, otroško perilo. — Najnovejše bluze v etaminu. — Površne jopice, voluene in modne jumperje. — Nogavice, rokavice, majice, kratke nogavice. — Svilene in pletene samovezuice itd. po priznani najnižjih cenah. — Na debelo in drobno!

Uradništvo „Balkana“, d. d. za mednarodne transporte v Ljubljani, naznanja pretužno vest, da je njih tovariš, gospod

Rudolf Gustinčič

v torek dne 22. t. m. nenadoma preminul.

Pogreb se bo vršil dne 24. t. m. ob pol 4. uri popoldne iz mrtvašnice pri Sv. Krištofu na pokopališće k Sv. Križu.

Vrlemu in vernemu tovarišu ohranimo časten in trajen spomin.

V Ljubljani, dne 22. maja 1922.

911

ARKO Liqueur TripleSec

Mali oglasi

stanje v državnem davkom na lasce vred do 20 besedi Din 5⁰⁰—, vsaka nadalje beseda 50 par
voš. — Plača za vodno naprlo (lahko tudi v znakih). Na vprašanje odgovorja uprava le, ako je vprašanje
priročna znanja za odgovor ter manjpolnoljske priročila (1 Din).

Službe

Laščino in francosčino
poučnje visoko izobražen,
mlad gospod. Cenj. ponudbo
pod »Konverzacija slovnica«
na upravo »Jutra«. 2012

Dobro dekle 2116
feli službe pri kakšni moj-
sterici bodisi šivanja ali ve-
zenja, trgovine ali kaj ali-
nega z željo, da se poleg dela
uči. Gre tudi izven mesta.
Naslov pove uprava »Jutra«.

Učitelj 2028
išče za meseca julij in avgust
primerne dela na Gorenj-
skem ali doma. Ponudbe pod
»Učitelj« na upravo »Jutra«.

Dobri 2024
kleparski pomočniki
se sprejmejo pri K. Bocaku,
Trzin.

Pletarski pomočnik
se sprejme takoj pri Valen-
tinu Gracelju, Bled 107.

Sedlarskega 2029
pomočnika,
dobro izveščenega, za težko
opremo sprejme takoj Josip
Lenarčič, sedlar in tapetnik.
Rakek.

Solilatorka(ka),
povsem zanesljiva in izveš-
čana moč, se sprejme v od-
vetniško pisarno v Ljubljani.
Podrobne ponudbe pod »Stal-
nor«, na Aloma Company,
anončna družba, Ljubljana,
Kongresni trg 8. 1971

Stenograf(inja)
za ves ali pol dneva (tudi
začetniški), s znanjem stroje-
pisja in morda tudi nemške
stenografije se takoj sprejme
za odvetniško pisarno v Ljub-
ljani. Podrobne ponudbe pod
»Ugodno« na Aloma Com-
pany, anončna družba v
Ljubljani, Kongresni trg 8.
1970

Samostojna moč,
provizorna, za detaljno manu-
fakturno trgovino v mestu se
išče. Ponudbe s referencami
in izpricicvali se naj dopoljujejo
upravištvu »Jutra« pod
»Manufakturna trgovina«.

Kupim
Dobro ohranjen raket
za tenis igro se kupi. Cenj.
ponudbe pod »Raket« na
upravo »Jutra«. 2021

Pisalni stroj,
zabljjen, se kupi. Ponudbe s
ceno pod »Takoj« na Aloma
Company, anončna družba,
Ljubljana, kongresni trg 8.
1972

Pročim
Auto-Omnibus
»Dion Pouchon« 30/40 HP za
deset oseb s generalno repa-
raturo, se prodaja. Dobi se po
ceni pri g. Hermini Kvas,
Vojnik pri Celju. 1762

Tračna žaga
(Bandsäge) 700 m/m rolne
napredaj. Alfred Amana
Trzin. 1976

Motorno kolo 2015
s priklonim sedežem NSU
6 HP se ugodno prodaja. Ogla-
da se pri trdki J. GOREC,
Vegova ulica št. 5.

Jamski in brusni les,
bukova in borova drva, več
vagonov, napredaj. Ponudbe
z uveljavljeno ceno pod »Jam-
brus« na upravo »Jutra«.

Hrastove hlobo,
lepe, ne večje od 20 cm in
4 m za takojšnji prevzem na
postajo Velika Loka se proda-
do. Dopise na J. Kozler-
čarja, Šoštanj. 2026

Motorno kolo
se prodaja za 5200 Din. Poisve
in ogleda se v Vrhovčevi ul.
št. 11, pritličje, levo. 2020

Motorno kolo 2022
»Alba«, še v dobrem stanju,
1 1/2 HP. prodam po ugodni
ceni. Naslov v upr. »Jutra«.

Lahka, elegantna kočija
(sirova), nova, napol krita,
napredaj. Naslov v upravi
»Jutra«. 2022

Pristno 2023
Foxterrier - pasica
prodaja za nizko ceno Minka
Novak, Tacen 69, pošta št.
Vid nad Ljubljano.

Motorno kolo
z 1/2 HP, v dobrem stanju,
prodaja za 8000 Din Franc
Kralj, Ježica. 2035

Pozor, kovač!
Proda se kompletna stiskal-
nica s škarkami po ugodni
ceni. Naslov v upravištvu
»Jutra«. 2034

Otroški voziček
se prodaja za 500 Din. Ravno-
tako tudi voz (dira), dobro
ohranjen za 1250 Din, umi-
valnik (mramorna plošča),
nočna omarica itd., telefon,
4 električni zvonce in razne
stvari na Poljanski cesti 13,
II. nadst. desno. 2037

Koča
Odda se trgovina
na zelo prometnem kraju. Več
se izve pri upravi »Jutra«.
Celje. 1917

Kovaški in podkovski
mojster 2008
išče prostora v kakem malem
ali večjem trgu na deželi.
Naslov naj se pošlje stavbe-
nemu podjetju Tavcar & Ste-
tina, Gosposvetska cesta 6.

Mobilirano sobo
išče mlad, boljši gospod. Cenj.
ponudbe pod »Soliden 2014«
na upravo »Jutra«. 2014

Mobilirano sobo
s posebnim vzhodom oddam
za dobo treh mesecev drema
gospodoma od 1. junija do
konca avgusta. Naslov pove
uprava »Jutra«. 2038

Neprepitna

Hiša, 1980
četrt ure od Glavnega trga v
Mariboru, s tremi sobami,
vežo, skrambo, kletjo, hlevi
in vrtom, za 115.000 Din
napredaj. Stanovanje takoj.
Vprašati na podružnico »Ju-
tra« v Mariboru.

Vila,
solidna stavba s dvema sta-
novanjema po pet parketiranih
sob, kopalnico, elektriko,
vodovodom, gospodarskim po-
slopjem v Mariboru, desni
breg, pet minut od Glavnega
trga, se prodaja za 850.000 Din.
Stanovanje kupcu takoj na
razpolago. Ponudbe pod
»Solidna lega« na podružnico
»Jutra« v Mariboru. 1979

Lepa vila s komfortom
ali stavbinke parcela za vilo
se kupi v Ljubljani (mestu).
Ponudbe s ceno ter popisom
in podatki glede stanovanj a
pod »Ugodna prilika«, na
Aloma Company, anončna
družba, Ljubljana, Kongresni
trg 8. 1978

»UNIVERZAL«
konc. prometna pisarna za
nakup in prodajo semljije
Maribor, Aleksandrova c. 28.
prodaja gozdna posestva
in več veleposestev v bli-
žini Maribora;
hiša, na najprometnejši ulici
z urejenimi baštami pro-

stori, pripravno za vsako
drugo veliko podjetje, ter
več velikih trgovskih hiš
s takojšnjo uporabo lo-
kalov;

tovarno za klobase in
mesne izdelke, kompletne
s stroji, se lahko takoj
prevzame;
stanovanske hiše in vile
v Mariboru, Celju, Ptaju,
Ljubljani, Mokronogu, Za-
grebu, Gradcu in Dunaju,
s prostimi stanovanji;
tovarniške objekte s
vodno silo in električno
močjo v Mariboru, Savinjski
dolini in v bližini
Ljubljane ob železnici;
mline, žage, več gostila v
Mariboru in na deželi,
grad na Hrvanskem, vino-
gradna posestva v Sloven-
skih in Ljutomerskih
goricah. 1977

Hiša,
enonadstropna, za vsaki ob-
stoj pripravna, blizu glavnega
kolodvora v Mariboru, s
električno močjo in lučjo,
vodovodom, velikim vrtom za
zelenjavo, se za 188.000 Din
takoj prodaja. Stanovanje takoj
na razpolago. Natančnejša
pojasnila daje lastnik Franc
Marinčič, trgovec v Mariboru,
Kacijanerjeva 17. 2038

Dopisovanje

Mlad trgovec,
dobro situiran, inteligent in
vsestransko usposobljen želi
znanja s enakimi simpatično
gospodino. Neanonimne resne
ponudbe s sliko pod »Mira-
mar« na upravo »Jutra«.

Razno

Otroški vozički, s
več vrst, drokolesa raznih
modelov, najnovejši motorčki
amerikanskega tipa »Evans«.
Velika zaloga pnevmatik in
delov po najnižji ceni. Spre-
jemajo se tudi vsa popravila,
emaliranje in ponikanje.
»Tribuna« F. B. L., tovarna
drokoles in otroških vozičkov,
Ljubljana, Karlovska cesta 4.

To je znak 1839
za »Komet«, tekoče čistilo za
parkete in linolej. Otročje,
lahko delo. Učinek velikanski.
Najcenejše sredstvo. Zabe-
lajte brezplačno brošuro pri
»Komet«, tvornica, Celje.
Odda se zastopstvo za večja
mesta.

Opeke, 2006
cement, gailco, seno, slamo,
lesno volno, drva, premog,
oves, koruzo, zdrob, krompir,
Oset Andrej, Maribor, Alek-
sandrova 57. Telefon 88

1500 Din posejila
pred državnim uradom vlad
nujne potrebe radi družinskih
razmer vrniti. Cenjene po-
nudbe pod »Blagoslovenost« na
upravo »Jutra«. 2009

Služkinja 2039
spesobna vseh domačih del
v starosti 15 do 20 let se
sprejme pri I. Stepičniku,
Radovljica, Gorenj. Istotam
se prodaja tri piščke volje
pasma po 8 mesece stare.
Cena po dogovoru.

20 litrov mleka,
dobrega, svežega, odda dnevno
graščina Fužine pri Ljub-
ljani. Vprašaj naj se istotam.

Janko Matičič,
zn. rač. rovident
Franica Matičič roj. Modic
poročena
Ljubljana Rakek
22. maja 1923.

Mast, slanino, 912
gnjati, salame,
sladke, in rdečo papriko dobavlja
po najnižji dnevni ceni Stevan Kiss,
izvoznik v Subotici, Trg Fra Jese 5.

! Točenje pod vejo !
Vino liter po 32 in mošt po 12 R
Kdor hoče dobro vino in sladek mošt
piti,
se mora k Pihl rju pod vejo potruditi,
samo poi ure od Maribora
tako se toči kapljica pristnega izvora,
zato na noge, Mariborčani, tja pobitite
pa si tako dovolj zabave priredite!

Stanovanje

s 4 do 6 sobami in vsem komfortom
v stari ali novi hiši v Ljubljani
(mestu) takoj ali spomladi 1924, se za
malo rodbino (mirno stranko) išče in
in prav dobro plača; manjše stanovanje
v svrhu ev. zamenjave na razpolago.
Podatke pod »Posebna nagrada« na
Aloma Company, anončna družba,
Ljubljana, Kongresni trg 8. 876

!! Eksistenca !!
V neposredni bližini Maribora ob
državni cesti se ugodno prodaja
hiša s trgovino
gospodarskim poslopjem, sadnim in
zelenjavnim vrtom. Trgovina se bavi
s prodajo moke na debelo in drobno
ter s samonajavo vsakovrstnega žita.
Mesečni obrat okoli dva vagona blaga.
Kupcu stoji v hiši takoj lepo sta-
novanje na razpolago. Cena 185.000
dinarjev. Naslov pove uprava »Jutra«.

Naročajte »JUTRO«!

Za gospodje:
mantle
kostime
suknje
bluze
raznog rublja
sve vrste šesira
plivača odijela
vunene i svilene jumpere
čarape svilene i flor itd.

Za djecu:
haljine
šesirice
dječje rublje i majice
čarape i sokne

Za gospodu:
muško rublje
kragne, manšete
kravate
naramenice
podvezice
plivače hlače
sokne
rubce džepne i nakitne
gamaše
itd.

Osim toga taške, pojase, rukavice iz kože i pletene, krznene kragne i lisice,
koprane i vrpce, raznovrsna pera, ovijec i slamnate porte. — Na metar svilu,
crpe-de-Chine, etamina, leinen i štofove. Sve u svim bojama.

Pogotovo dobra prilika za vanjske trgovce i klijentelke! Na veliko još veći popust!

Preporuča se oijenjenom općinstvu

Dopisi

MOTNIK. Dne 17. junija priredi tu-
kajšnje gasilno društvo v proslavo 500
letnice obstoja našega trga veliko vese-
lico. Ob 10. bo slavnostna maša na pro-
stem. Okoliška društva se naprošajo, da
imenovanega dne opustijo eventualno na-
meravane prireditve. Ker je to zelo red-
ka zgodovinska slavnost, je pričakovati
obline udeležbe, posebno, ker je čisti do-
biček namenjen za nabavo gasilnega
orodja.

ST. JERNEJ NA DOLENJSKEM. Nek-
do se v »Donoljubu« št. 20 zopet repenč
radi podretega mlajša, napada Sokole in
huliska ljudstvo k bojkotu napravam trgo-
vinam in gostilnam, ker bi pridobil rad
več odjemalcev za konsum. Seveda to
nesmiselno hulikanje ne bo rodilo sadu,
kajti kmet pri nakupu blaga ne bo upo-
števal politične mržnje, ampak bo šel tja,
kjer bo dobro in solidno postrežen. Kdo
so tisti »najeti« Sokoli, ki so podirli mlaj,
tega dopisnik seveda ne pove. Na dan z
imeni, ako pišeš resnico, kajti z zahrbit-
nim obrekovanjem jemlješ ugled svojemu
stanu, ki mora učiti ljubezen, resnico in
slogo med narodom. Kaj moremo mi za-
to, ako se le mlaj podri tako hitro. Bil
je pač preveč zamočen in bi lahko o tem
veliko povedala Majzeljeva gostilna. Kar
pa se tiče zastav o priliki birne, samo
neka: Zakaj pa ni razvneli zastave žu-
pan, ko se le peljal škof mimo njegove
hiše v Pletenje? Zakaj ne vise zastave
na župnišču ob narodnih in državnih
praznikih? Zakaj se duhovščina odstra-
ni predčasno od alterja, kadar se poje
državna himna v cerkvi? S tem se vzbuj
ja mržnja do vladarja in države in se-
jeta nezaupnost in nepokornost med
ljudstvo, kajti dušni pastirji so poklica-
ni, dajati le dobre vzgleda. Ali bo vlada
pustila, da se vrše take stvari v naši ob-
čini?

HRASTNIK. O radenskem Wietschnig
gu se poroča, da je vložil vnovič prošnjo
za podelitev jugoslovanskega državljan-
stva. Mož je zelo navzven in se mu mo-
re le redko pogledati v karte. Tako slu-
čajno sedaj. Kakor znano, je kupil hrast-
niški krajni šolski svet poslopje bivše
nemške šole od sekvestra Sulferajna. Po-
slopje je stalo na svetu Wietschnigove
žene, ki je po dolgem obotavljanju pri-
volila v odstop dotičnega sveta. Vse je
bilo pravilno vpisano. Nihče ni več go-
voril o nemški šoli, kar pride pred ne-
kaj dnevi na krajni šolski svet od dr.
Zangerja vest, da se bomo zopet to-
žili. Wietschnica da zahteva toliko in
toliko tisoč dinarjev. Vprašali smo se,
zakaj se je mogočnik gospod zopet raz-
jezil in čudili smo se, ko je v gostilni
kemične tvornice zamenjal Delniško pivo
v Götztovim. Zakaj to? Sedaj vemo, da
je bila vse to le priprava za njegovo
prošnjo in da bo pogel, da odstopi od
tožbe in vpele svoje delniško pivo: ju-
goslovansko državljanstvo. Oblastin, ki
bodo sklepale o tem, sledeče: Lastnik
radenskih toplic Wietschnigg je bil v
Hrastniku najzagrizeniji odpadnik. Ustano-
vil je »Südmarmko« in »Sulferajn« in
vpliva še danes na delavstvo, da ne sme
biti član slovenskih društev in ne pose-
dajati slovenskih vesellic. Wietschnigg in
njegova družba je zahtevala od orožni-
štva, da je denunciralo razne domačine
med vojno kot špijone, vsled česar so
morali mnogi neizmerno vnesti ne le
telesno in duševno, ampak tudi gnotno,
dočim si je pridobil od težke milijone.
Imamo v rokah pisma tega mogočnega,
iz katerih se vidi jasno, kako velik in
strasten nasprotnik je bil vsega, kar ni
bilo nemško. Kdor je pošten Jugoslovian
in Wietschnigg pozna, ta protestira od-
ločno proti podelitvi državljanstva, kajti
potem bi Wietschnigg lažje rovaril, do-
čim se mora sedaj kolikor toliko brzdati.
Mož bi storil najbolje, da že enkrat zgi-

ne tja, kamor spada: v raft, o katerem
je pred leti sanjal v noči in dan.

ZIDANI MOST. Dešavec tukajšnje ce-
mentarne, Pavliček, je prišel pretekli teden
pod mlino, ki melje kamenje, ter si je pri
tem priložil poškodovani roko in dobil tudi
več manjših telesnih poškodb na gor-
njem delu telesa.

LOKA PRI ZIDANEM MOSTU. Na
binkoštni ponedeljek je vprizoril naš dra-
matični odsek dve igri: Ne kliči vraga
in Kmet in fotograf. Vse priznanje aran-
žerju g. Magajni, kakor tudi igralcem,
ki so se prav lepo vživeli v svoje vloge.
Med odmorom je mešan pevski zbor
zapel pod vodstvom pevovodje g. Ferli-
ča pet krasnih pesmi. Upamo, da nam
bodo nudili vrli Ločani še večkrat kaj
lepega.

Objave

* **Tombola Jugoslovanske Matice.** Ju-
goslovanska Matica zaključila razprodajo
tombolskih kart najkasneje v nedeljo, 27.
majnika. Pospešite razprodajo povsod in
kjer morete, da dosežete kar največji
uspeh. Opozorjamo še posebej ljubljani-
sko občinstvo, da se dobe tombolske kar-
te književne tombole v Matici knjižarni
v Novi Založi, v Tiskovni zadrugi, v
Učiteljski knjižarni in v Vidmarjevi tr-
govini Pred škofijo 19. Obrnite se v teh
zadnjih dneh na omenjene zavode in ku-
pite tombolske karte. Ne bo Vam žal!

* **Odbor za polkovno slavo »Triglav-
skega pešpolka«** v Ljubljani nas prosi,
da objavimo sledečo notico: Vseled ne-
znanja natančnih naslovov vabimo tem
potom vse one gg. rezervne častnike, ki
so se udeležili bojev za časa koroske
ofenzive leta 1919, na polkovno slavo
»Triglavskega pešpolka«, ki se slavi na
dan 28. maja t. l. v vojašnici kralja Pe-
tra. Istočasno prosimo vse one, ki se že-
le udeležiti polkovne slave, a pomotoma
niso prejeli vabil, da se glede istih bla-
govoljijo obrniti na koga pomanih čast-
nikov, ki jim bodo radevolje preskrbeli
povabilo.

* **Veseliča »Jadranske straže«** v Ljub-
ljani. Glavni odbor »Jadranske straže«
za Slovenijo v Ljubljani naznanja inter-
stranemu občinstvu, da se je velika
ljudska veselica »Jadranske straže«, do-
ločena za dan 10. junija, vsled neprila-
kovanosti ovir morala preložiti na poznej-
ši čas. Priprave za prireditev so v te-
ku, dan veselice pa se bo še pravočasno
javil.

* **Klub j. n. o. iz Italije.** V petek, 25. t.
m. ob 20. uri se vrši III. debatni večer
Tema: Nadaljevanje debate o »kulturni
diferenciaciji v Primorju«. Udeležba ob-
vezna. Odbor.

* **Trgovsko bolniško in podporno dru-
štvo v Ljubljani** opozarja svoje p. n. čla-
ne na izredni občni zbor, ki se vrši v
nedeljek 28. maja t. l. ob pol 8. zvečer
v veliki dvorani »Mestnega doma«. Na
dnevnom redu je: 1.) Poročilo ravnatel-
stva glede priklonitve članov k bolniški
»Mestni trgovskega društva »Merkur«
v Zagrebu, 2.) Raznosterosti. Z ozirom na
to, da je ta izredni občni zbor velike
važnosti, pričakujemo polnoštevilno ude-
ležbo.

* **Mesto venca na grob inž.** Svigla je
daroval dr. Franjo Kogoj, klinični asis-
tent v Brnu, 50 Din za Ciril in Metodovo
družbo.

* **Mladinska igra v celjskem Narod-
nem domu.** Združeni okoliški osnovni šoli
vprizorita v soboto, dne 26. t. m. zvečer
in v nedeljo, 27. t. m. popoldne otroško
igro »Pogumni Tonček« ter darujeta čis-
ti dobiček za šolske namene.

* **Poučnega izleta v Maribor** za člane
Sadjarskega in vrtnarskega društva ne
bo, ker nam južna železnica ni dovolila
znižane vožnje. Odbor.

OBJAVA.

Uslijed preuredjenja dosadašnje radnje i uvedenja novih artikla prodaje se
sva na skladištu nalazeća se robā uz nabavne cijene.

Za gospodje:

mantle
kostime
suknje
bluze
raznog rublja
sve vrste šesira
plivača odijela
vunene i svilene jumpere
čarape svilene i flor itd.

Za djecu:

haljine
šesirice
dječje rublje i majice
čarape i sokne

Za gospodu:

muško rublje
kragne, manšete
kravate
naramenice
podvezice
plivače hlače
sokne
rubce džepne i nakitne
gamaše
itd.

Osim toga taške, pojase, rukavice iz kože i pletene, krznene kragne i lisice,
koprane i vrpce, raznovrsna pera, ovijec i slamnate porte. — Na metar svilu,
crpe-de-Chine, etamina, leinen i štofove. Sve u svim bojama.

Pogotovo dobra prilika za vanjske trgovce i klijentelke! Na veliko još veći popust!

Preporuča se oijenjenom općinstvu

Modni salon Anka Tumpić
Zagreb, Illica br. 6 (Grand-Hotel).

OR, JU. NA. v Šiški naznanja žalostno vest, da je tovariš

Rudolf Gustinčič

uradnik »Baikana«, d. d. za mednarod. Transporte v Ljubljani
v torek, dne 22. maja ob 2. uri nenadoma preminul.
Pogreb nepozabnega tovariša se vrši v četrtek 24. maja ob
pol 4. uri popoldne iz mrtvašnice pri Sv. Krištofu na pokopa-
lišče k Sv. Križu.
Ohranimo vrlumu tovarišu trajen spomin!
V Ljubljani, dne 23. maja 1923.